

บทที่ 4

ปัญหาและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ ครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

การศึกษาปรากฏการณ์การมีภรรยาหลายคนในครอบครัวมุสลิมจากสภาพความเป็นจริงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากกรณีศึกษาทั้งหมด 10 ครอบครัว จากการศึกษาพบว่าปัญหา อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวมีดังนี้

4.1 ปัญหาของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคน ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

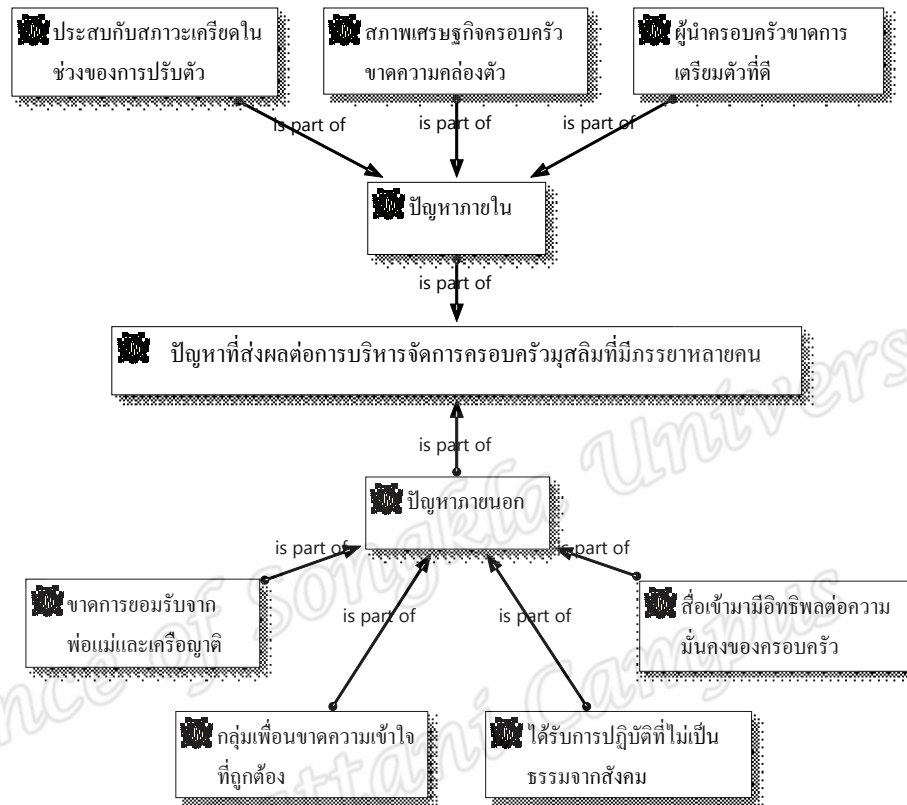
4.2 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

4.1 ปัญหาของครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคน ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

บริบทของสังคมมุสลิมไทยปัจจุบันยังไม่ได้มีการยอมรับรูปแบบครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนเท่าที่ควร แม้บทบัญญัติในศาสนาอิสลามจะมีระบุถึงการอนุญาตในประเด็นนี้อย่างชัดเจน แต่การมีลักษณะครอบครัวที่สวนกระแสหลักของสังคมทำให้เป็นที่สังเกตและกล่าวถึงของคนรอบข้าง ดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการบริหารจัดการครอบครัว ซึ่งครอบครัวลักษณะนี้ต้องเผชิญกับความท้าทายของปัญหาอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวสมาชิกในครอบครัวจึงต้องดำเนินชีวิตอย่างพึงระวังและรอบคอบ

จากการศึกษาปรากฏการณ์การมีภรรยาหลายคนของคนมุสลิมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พบว่ายังคงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เมื่อใช้เกณฑ์แหล่งที่มาของปัญหาในการจำแนก สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ (ดูแผนภาพที่ 4.1 ประกอบ)

แผนภาพที่ 4.1 ข้อสรุประดับมโนทัศน์ปัญหาที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

4.1.1 ปัญหาจากภายใน

ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากสมาชิกภายในครอบครัว คือ อาจมีสาเหตุจากสามีหรือภรรยา ภรรยา มิได้มีบุคคลข้างนอกมายุ่งเกี่ยว มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1 ประสบกับสภาวะเครียดในช่วงของการปรับตัว

ช่วงเริ่มต้นที่มีการปรับโครงสร้างของครอบครัวโดยการรับสมาชิกใหม่เพิ่มเข้ามา ภรรยาคนที่หนึ่งจะได้รับการกระทบทางด้านจิตใจ ซึ่งบางคนก็อาจแสดงอาการเศร้าโศกเสียใจในลักษณะการปฏิบัติตัวประชดประชันสามี สภาวะเช่นนี้ประสบกับทุกครอบครัวแต่มีความหนักเบาต่างกัน แม้ว่าในบางครอบครัวภรรยาคนที่หนึ่งได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้เป็นสามี แต่ก็ยังคงต้องใช้เวลาในการปรับอารมณ์ความรู้สึก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนว่า

“...ขนาดเราทำใจมาก่อนตั้งแต่ยังไม่แต่งงานนะ แต่พอมาเจอเอาเข้าจริงก็แยเหมือนกัน ต้องขอเวลาปรับความรู้สึกซักพักใหญ่ ตอนนั้นห้องแกอยู่ด้วย อารมณ์ก็เลยอ่อนไหวง่าย ก็เลยขอกลับไปอยู่บ้านเองซักพัก ทำให้เข้าใจเดาฮึดมากขึ้นเยอะเลย เพราะเราจะรู้สึกได้ว่าอัลลอฮ์อยู่กับเราตลอด เวลาเราเสียใจ เราเศร้า อัลลอฮ์ก็บรรเทาให้ ตอนนั้นมั่นใจเลยว่าคนที่เรารักที่สุดคืออัลลอฮ์ ไม่ใช่สามีอีกต่อไป!” (คุณฟาอิซะฮ์, 11 ธันวาคม 2555)

“ตอนกำลังจะแต่ง ก็ถามเขาอีกครั้งว่าถ้าไม่แต่งไม่ได้หรือ เขาก็บอกว่า ‘ไม่ได้’ ก็ก็ถามต่อว่าแล้วเลิกกับฉันได้ไหม เขาก็ตอบว่า ‘ไม่ได้’ หลังจากนั้นก็หนีออกจากบ้านไป...มันรู้สึกว่าชีวิตหมดสิ้นทุกอย่าง ในเมื่อสามีไม่รัก เราก็อยู่แบบของเรา ช่วงนั้นไปเที่ยวบ่อยมาก และก็ปฎิญาณว่าจะไม่ปิดหน้า แต่อัลลอฮ์ยังรักเราอีก ให้เรารู้สึกตัวอีกครั้ง ตอนนั้นถึงแม้ก็จะประชดสามียังไงแต่เรื่องศาสนาจะอยู่ในหัวใจตลอด” (คุณมาซีฮอนะ, 10 มกราคม 2555)

“ช่วงใหม่นั้น คนแรกเขาก็เครียดมากเหมือนกัน เพราะเป็นเรื่องที่หนักสำหรับเขา แม้ว่าเขาเองที่เป็นคนคอยสนับสนุนสามีให้เอาเราเข้ามา แต่เอาเข้าจริงก็ว่าเขาจะทำใจรับความจริงได้ก็ใช้เวลา” (คุณฟาติหะฮ์, 1 มกราคม 2556)

ช่วงภาวะของการปรับตัว ภรรยาคนที่หนึ่งมักต้องการการดูแลและเอาใจใส่จากสามีอย่างใกล้ชิด แต่บางกรณีก็ต้องการปลีกตัวไปอยู่ที่สงบเพื่อปรับอารมณ์ความรู้สึกตนเองและทำใจรับกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น การที่ผู้เป็นสามีพยายามทำความเข้าใจและเคารพในความรู้สึกของภรรยาจะช่วยลดความตึงเครียดของครอบครัวได้ระดับหนึ่ง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ในช่วงแรกนั้น คนที่หนึ่งควรได้รับการเอาใจใส่ให้มากๆ ให้มากกว่าปกติ สามีต้องใช้เวลากับเขามากกว่าปกติ ภรรยาคนที่สองก็ต้องพยายามเข้าใจความรู้สึกของคนแรกด้วย เพราะเขาจะรู้สึกว่าเขาสูญเสียมากๆ บางคนก็กระทบกระเทือนอย่างหนักถึงขนาดเป็นโรคจิต เครียดมากๆ สามีที่เคยทานข้าวด้วยกัน อยู่ด้วยกันทุกวันทุกคืน แต่พอมาวันหนึ่งกลับต้องไปอยู่อีกบ้านหนึ่ง มันก็เป็นเรื่องที่หนัก” (คุณฟาติหะฮ์, 1 มกราคม 2556)

“เรื่องความรู้สึกนี้สำคัญมากเลย ผู้ชายต้องเข้าใจความรู้สึก ต้องแค้นความรู้สึกผู้หญิง ต้องละเอียดอ่อนนิดหนึ่ง คนที่เป็นสามีต้องรู้จักสังเกต ต้องรับรู้ความรู้สึกของภรรยา ให้ดี สังเกตจากคำพูด สีหน้า ท่าทาง ถ้าสถานการณ์เริ่มตึงเครียดก็ต้องคิดแล้วว่าต้องทำยังไง” (คุณเมฆะชาติ, 25 มกราคม 2556)

“คนแรกเครียดช่วงหนึ่ง เครียดมากด้วย เขาบอกว่ายอมอะยอมแล้ว จะมีก็มิไป แต่ถ้านิกาหุเสร็จวันไหนก็ไม่ต้องบอกเขา คือ ถึงเขาจะยอมแต่พอเอาเข้าจริง ความรู้สึกก็ยังไม่รับไม่ได้ ต้องใช้เวลาซักพักเหมือนกันกว่าจะ让他ทำใจได้ ใช้เวลาประมาณ 2-3 เดือนได้นะ เพราะว่าช่วงนั้นพอนิกาหุได้ซักสามเดือนก็พามาที่บ้าน เขาก็คุยกันสองคนได้ ไม่ได้มีอะไร เขาก็เริ่มรับได้แล้ว” (คุณชุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“ปกติเขาจะไม่ใช่คนโมโหร้ายอยู่แล้ว เขาจะเป็นคนเก็บอารมณ์ได้ดี แต่ผมเคารพในความอดทนของเขามากเลยนะ เขาจะไม่ค่อยแสดงความรู้สึกเสียใจให้ใครเห็น แต่สิ่งที่ผมสังเกตเห็นชัดเจนคือ เขาอยู่กับศาสนามากขึ้น จากเดิมที่เวลาว่างๆ เขาก็จะไปนั่งทำผมที่ร้าน ไปเที่ยวบ้าง ไปหาเพื่อนฝูงบ้าง แต่ช่วงหลังนี้เขาจะคิดถึงเดิมมาก และก็จะเข้าหาศาสนามากขึ้น เขาจะชอบอ่านอัลกุรอาน” (อับดุลลอฮ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556)

สภาวะดังกล่าวจะเกิดขึ้นทั้งในครอบครัวที่ภรรยาคนที่หนึ่งยินยอมโดยสมัครใจและยินยอมเชิงบังคับ ซึ่งในอีกมุมหนึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ก็ยังยืนยันว่าการไม่บอกให้ภรรยารับทราบก็ย่อมเป็นสิ่งที่กระทำได้ ไม่ผิดหลักการแต่ประการใด เพราะถือเป็นสิทธิ์ของสามีในการกระทำดังกล่าว

“ความรู้สึกที่ผู้หญิงไม่พอใจเป็นเรื่องธรรมดา เราจะบอกหรือไม่บอกคนแรกก็ได้ ไม่ผิดหลัก เพราะว่าขนาดภรรยาของท่านนบีเองก็มีความรู้สึกแบบนี้เหมือนกัน ตอนท่านนบีแต่งงานกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ นางเคาะดีญะฮ์ได้เสียชีวิตแล้ว มันเป็นคนละยุคแล้ว วันไหนที่ท่านนบีนึกถึงภรรยาคนแรกของท่าน ท่านก็จะพูดถึงความดีของนางให้อาอิชะฮ์ฟัง วันไหนที่คิดถึงมากๆ ก็จะเชือดแกะและมอบส่วนที่เป็นเนื้อให้กับญาติๆ ของท่านหญิงเคาะดีญะฮ์ ท่านหญิงอาอิชะฮ์ก็แสดงปฏิกิริยาไม่ค่อยพอใจที่ถึงจะเสียชีวิตไปแล้วนบีก็ยังพูดถึง แสดงว่าภรรยาของเราะฮ์เองก็มีความรู้สึกอย่างนี้ เพราะว่าต่างคนต่างสร้างความดีกันเยอะ” (คุณชุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

และขณะเดียวกันภรรยาคนที่หนึ่งท่านหนึ่งที่สามีมีภรรยา 4 คน กลับมีความเห็นว่า แม้ว่าสามีจะบอกกล่าวให้ภรรยาคนแรกทราบแต่หากนางยอมรับไม่ได้ก็ไม่ควรฝืนใจนาง เพราะจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความแตกแยกในครอบครัว ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“หากคุณมีภรรยาแล้วหนึ่งคน มีลูกอีกห้าคนแล้ว ถ้าคุณอยากแต่งคนที่สองโดยที่ภรรยาคนแรกไม่เข้าใจอิสลาม อย่างนี้อย่าเอาดีกว่า ถ้าคุณเอา ก็เท่ากับว่าคุณกำลังทำลายชีวิตภรรยาและลูกอีกห้าคนของคุณทั้งเป็น หรืออาจจะทำให้ลูกและภรรยาของคุณตกมรดกก็ได้ บ้านแตกสาแหรกขาด พอมีภรรยาคนที่สอง คนแรกเขาก็จะรู้สึกลำบาก สามีไม่รักเขาแล้วถึงไปมีคนที่สอง จะทนอยู่ต่อไปทำไม ซึ่งในอิสลามไม่ใช่ ถึงบอกว่าต้องให้เขาเข้าใจอิสลามก่อน อิสลามได้สอนไว้ชัดเจนว่าการแต่งงานมีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร” (คุณฟาอิซะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

การเข้าใจธรรมชาติทางอารมณ์ของผู้หญิงเป็นเรื่องที่ผู้เป็นสามีต้องเรียนรู้และใช้ความอดทนในระดับที่สูง ซึ่งผู้ชายต้องพยายามทำความเข้าใจถึงกฎธรรมชาติข้อนี้ เพราะเป็นความละเอียดอ่อนที่ควรได้รับการเอาใจใส่ ดังผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า

“สามีต้องเป็นคนที่มีศิลปะที่ดีในการปกครองภรรยา บางครั้งศิลปะเป็นรายละเอียดที่บ่งบอกความสามารถ ศิลปะในการเข้าใจอารมณ์ผู้หญิงจะต้องไม่ตอบโต้ ไม่พูดเสียดสี ไม่เอาใจคนหนึ่งคนใดต่อหน้าอีกคนหนึ่ง ต้องไม่กล่าวชื่อคนหนึ่งต่อหน้าอีกคนหนึ่ง ในเรื่องที่ไม่ควรจะกล่าว จะต้องไม่ตำหนิคนหนึ่งต่อหน้าอีกคนหนึ่ง นี่เป็นศิลปะของชีวิตที่ผู้ชายควรมี ผมคิดว่าความสามารถเฉพาะตัวของผู้ชายก็มีส่วนด้วย ก็เป็นเรื่องศิลปะนั่นแหละ ผมว่าการปกครองคนมากกว่าหนึ่งคนนั้นเป็นสิ่งที่ยาก สำหรับผู้ชายแล้วผมคิดว่าถ้าคุณแสดงความเป็นผู้นำมากกว่าความเป็นเพื่อน ปัญหาทางอารมณ์จะเกิดขึ้นทันที ถ้าคุณคิดว่าภรรยาคือเพื่อนของคุณ ปัญหาจะมีน้อยลง” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

หลักคิดที่สำคัญของผู้เป็นภรรยา คือ การเชื่อฟังและปรนนิบัติรับใช้สามีให้ดีที่สุด เพราะเป็นคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ การคิดในรูปแบบที่เชื่อมโยงทุกสิ่งทีที่ประสพกับศาสนาจะทำให้ภรรยาคนที่หนึ่งมีชีวิตที่สงบได้ ดังที่ภรรยาคนที่หนึ่งท่านหนึ่งสะท้อนว่า

“...สามีจะไปแต่งงานใหม่ก็ช่างเขา เราทำหน้าที่ในบ้านของเราให้สมบูรณ์พอ ไม่ต้องไปสนใจเขา แล้วเขาจะมาสนใจเราเอง มันเหมือนกับศีลเสี้ยนนะ ถ้าเรายังวังไโล่จับ มันก็

จะยิ่งหนี แต่ถ้าเรานั่งอยู่เฉยๆ ในที่ของเรา มันก็จะบินมาเกาะเราเอง เราดูแลงานบ้าน และลูกๆ ให้ดี แล้วเราก็ไม่ต้องไปจู้จี้เรื่องของเขามาก พอเขากลับมาบ้านเราก็ปรนนิบัติเขาปกติ ถ้าไม่สบายก็ให้กินยา เช็ดตัวให้เรียบร้อย ถ้าเขาปวดเมื่อยก็นวดให้ หน้าที่เราต้องทำให้สมบูรณ์นะ ต้องอย่าให้บกพร่อง คือทุกอย่างถ้าเราทำเพราะเป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ มันไม่ขาดทุน ได้บุญอีกต่างหาก” (คุณมาซ็อนะ, 10 มกราคม 2555)

“ภรรยาคนแรกนี่เขาจะให้เกียรติผมมาก เขาจะมีความคิดแบบคนที่เข้าใจชีวิต และก็ไม่ได้มีอารมณ์ของความเกลียดแค้นอยู่ในตัว จากการที่เขาสมบูรณ์นั้นล่ะครับที่ทำให้ผมมีคนที่สอง สาม ได้ เพราะถ้าเขาไม่สมบูรณ์ผมทำไม่ได้ครับ ฉะนั้นฐานของคนที่สอง สาม จึงอยู่บนฐานแรกของคนหนึ่ง” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

4.1.1.2 ผู้นำครอบครัวขาดการเตรียมตัวที่ดี

การก้าวมารับผิดชอบภาระหน้าที่อันหนักอึ้งต้องมีการเตรียมตัวที่ดี ทั้งในส่วนของความพร้อมของผู้นำครอบครัวเองและการสร้างฐานความเข้าใจให้แก่ของครอบครัวที่เกี่ยวข้อง ถึงกระนั้นผู้ชายบางคนอาจไม่เคยมีความคิดที่จะมีภรรยาดีกว่าหนึ่งคน แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความมั่นคงในครอบครัวและหน้าที่การงานมีมากขึ้น มีวุฒิที่สูงขึ้น และมีโอกาสเป็นตัวผลักดันที่ย่อมส่งผลให้แผนของชีวิตต้องมีการเปลี่ยนแปลง การปรับแผนครอบครัวโดยขาดการเตรียมพร้อมอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคบางประการ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความเห็นว่า

“สร้างครอบครัวก็เหมือนสร้างบ้าน ถ้าเราจะสร้างบ้านสองชั้น ก็ต้องสร้างฐานให้ดีมาตั้งแต่แรก แต่เพิ่งมาคิดกันตอนแต่งงานแล้วว่า เออ..เอาอีกซักคนก็ดี โดยที่ไม่ได้สร้างฐานไว้ก่อน พอมาตอนที่เจราจาขอมีคนที่สองก็อาจจะต้องแยกทางกันตรงนั้นก็ได้อันต้องวางแผน ถ้าคุณวางแผนสร้างบ้าน ดอกเสาเข็มไว้แค่สำหรับชั้นเดียว แต่อยู่ๆ ไปคุณต่อเติมเพิ่มเป็นสองชั้น สามชั้นได้ยังไง เดี่ยวชั้นแรกก็ทรุดพัง ” (อัปคูลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

“...เรื่องนี้ถูกออกแบบมาตั้งแต่ต้นแล้วครับ ผมคิดไว้ว่าถ้ามีโอกาสผมจะทำสิ่งนี้ เมื่อโอกาสมันมาถึงและสถานการณ์ก็พาไป คือผมใช้ศาสนาในการเล่นเกมส์ และใช้การเข้าถึงแนวคิฮาดอิสลามมากที่สุดเท่าที่จะเข้าถึงได้ กระแสวิพากษ์วิจารณ์จากครอบครัวและสังคมจึงมีผลต่อผมและภรรยาไม่น้อย” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“...คนหนุ่มๆ ซ้อมคิดได้ แต่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติจริง เพราะผมกังวลว่าผู้ชายที่วุฒิภาวะไม่ถึงจะไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างในครอบครัวแบบนี้ได้ พอแก้ไขไม่ได้ก็จะเสียศูนย์ ส่งผลกระทบตามมาอีกเยอะแยะเลย ถ้าเราตัดสินใจเลือกไปแล้วต้องอยู่กับภาวะแบบนั้นตลอด คือเข้าแล้วออกไม่ได้ ถ้ามีปัญหาที่ต้องพยายามแก้ไขถึงที่สุด อย่าไปคิดเรื่องเล็ก” (คุณชุลกิติ, 5 ธันวาคม 2555)

สาเหตุหนึ่งของการตัดสินใจมีภรรยาเพิ่มอีกคนหนึ่งอาจมาจากการมีชีวิตครอบครัวที่ไม่สมหวังตามที่คาดหมาย ซึ่งอาจมาจากความบกพร่องบางประการของผู้เป็นภรรยา หรือการอยู่ใกล้แวดล้อมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดต่อหลักการศาสนา เหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้นำครอบครัวต้องตัดสินใจแต่งงาน โดยที่มีได้วางแผนเตรียมพร้อมตั้งแต่เริ่มแรก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าว

“บางเรื่องเขาไม่สามารถพูดคุยหรือกับภรรยาคนที่หนึ่งได้ อาจจะเป็นเพราะบุคลิกหรือนิสัยส่วนตัวบางอย่างของคนที่ไม่เข้ากับเขา ผู้ชายเขาจะต้องการคนที่คอยระบายได้ ปรีกษา และก็ให้กำลังใจได้ แต่ผู้หญิงบางคนเขาอาจให้ในส่วนนี้ไม่ได้” (คุณกัสมมา, 25 มกราคม 2556)

“...เราไม่เคยปิดกั้นสิทธิ์ของสามี เพราะอาจจะมีบางสิ่งบางอย่างที่เราบกพร่องแต่เขาต้องการ สิ่งที่เขาต้องการตัวเราอาจจะไม่มี แต่ในตัวคนอื่นมี ก็ต้องเปิดโอกาสให้เขา อย่างคนที่สองนี้ครอบครัวเขาลำบาก แต่ตัวเขาเองต้องการที่จะศึกษาอิสลาม สามีเขาก็เลยอยากช่วย เขาก็จะมีเหตุผลของเขา น้องเขาก็เคยมาที่บ้านเรา เขาก็รู้ว่าบ้านเราไม่ได้รวยอะไร ไม่ได้มีเครื่องอำนวยความสะดวก ฟ้าก็ต้องชกกับมือ” (คุณฟาอิซฮะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

บางกรณีผู้เป็นสามีจะสอนวิธีคิดให้ภรรยายอมรับกับสภาพที่เป็นอยู่ โดยสร้างเงื่อนไขลักษณะเชิงบังคับให้ภรรยามีความพึงพอใจกับสิทธิที่ได้รับ ซึ่งในอีกมิติหนึ่งการบริหารครอบครัวลักษณะนี้อาจดูแข็งแกร่งต่าง แต่ทั้งนี้ฝ่ายหญิงก็พึงพอใจในสิ่งที่ได้รับ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ผมพูดกับพวกเขาว่า ถ้าหากใครต้องการสิทธิของตนเองให้ได้รับตรงเป๊ะๆ ผมอาจจะต้องหย่าพวกเขาไป แต่ถ้าใครยินยอมว่าผมคือผู้ชายคนหนึ่งที่มีความบกพร่องในตัวเองได้ และผมรับพวกเขาเข้าสู่ครอบครัวนี้ก็เพื่อพาพวกเขาไปสู่ศาสนา ก็อยู่

ต่อไป ดังนั้นใครแสดงการครอบครองผม และต้องการสิทธิอย่างที่คุณทั่วไปต้องการ ผมก็จะให้เขาไปหาสิ่งนั้นตามที่พวกเขาต้องการ ...เป็นการตกลงตั้งแต่ก่อนใช้ชีวิต ร่วมกัน ผมบอกพวกเขาตลอดเวลาว่า ถ้าใครต้องการความสุขอย่างที่คุณทั่วไป ต้องการกับผู้ชาย ผมก็จะหย่าให้” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

มุมมองของผู้หญิงในครอบครัวลักษณะนี้ได้สะท้อนว่า ผู้ชายที่ประสงค์จะมีภรรยา หลายคนมักไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของปัจจัยรอบด้าน แต่ผู้ชายโดยส่วนใหญ่รอจังหวะและโอกาส เสียมากกว่า เมื่อโอกาสมาถึงก็จะสร้างเหตุผลเพื่อให้ภรรยาเกิดการยอมรับในการตัดสินใจของตน ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“ผู้ชายนะ เวลาเขาจะเอาห้ามไม่ได้หรอก ไม่มีใครสักคนที่ห้ามได้ พี่มันใจว่าร้อยทั้ง ร้อยห้ามไม่ได้ ถ้าคุณห้าม เขาก็จะแอบไปมีโดยไม่บอกเรา แล้ววันที่คุณรู้คุณก็จะ เจ็บปวดที่สุด พี่ว่าผู้ชายทุกคนอยากมีเมียหลายคน ไม่มีใครไม่อยากมี แต่เขา รอจังหวะมากกว่า การจะหาคนที่สองก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายนะ เอาสุ่มสี่สุ่มห้าได้ไง ไม่ใช่หา ง่ายที่ เขาไม่คิดหรือว่าเขาพร้อมหรือไม่พร้อมกับการมีภรรยาหลายคน แต่เมื่อเขา ต้องการเขาก็จะหาเหตุผลมาพูดให้คุณน่าฟัง” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2555)

“ถ้าเราจริงใจจะเอาคนที่สามจริง ผมว่าน่าจะคุยได้ น่าจะไม่ยากนะ เพราะผ่านวิกฤติ ที่ยากกว่าไปแล้ว ผมว่าตอนขอมีคนที่สองนี้ยากสุดแล้วนะ ถ้าจะมีคนที่สามน่าจะคุย ได้ เพราะเขาคงทำใจต่อไปได้” (คุณชุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

อย่างไรก็ตาม การปรึกษาหารือร่วมกับภรรยาคนที่หนึ่งอย่างเปิดเผยเพื่อแสดงออกถึง ความจริงใจและการให้เกียรติผู้ที่เป็นหุ้นส่วนชีวิตก็เป็นสิ่งที่พึงกระทำ การเรียกร้องแต่เพียงเรื่องสิทธิ ในการมีภรรยาหลายคนโดยขาดการคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ย่อมไม่ส่งผลดีต่อครอบครัว ผู้ให้สัมภาษณ์ ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...ความคิดเดิมๆ ก็คือ ผู้ชายสามารถแต่งงานใหม่ได้โดยไม่ต้องบอกภรรยา การคิด แบบนี้เป็นการแก้ปัญหามาไม่ตรงจุด และเป็นการตัดสินใจโดยไม่รับผิดชอบต่ออารมณ์ และความรู้สึกของคนอื่น ดังนั้นการมีมากกว่าหนึ่งคน ต้องเคารพอารมณ์ของคน ที่ หนึ่งด้วย” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“เราไม่ได้ทำผิดอะไรนี่ เราคิดว่าเราขึ้นหัยบนหลักการของศาสนามากกว่า จริงๆ แล้วเราไม่ต้องขออนุญาตเลยก็ได้ ทั้งคนที่หนึ่ง คนที่สอง เพราะว่าเรามีสิทธิ์ใช้ไหม แต่ว่าเราก็อ่าใช้สิทธิ์นั้นให้มากเกินไป ต้องดูสภาพความเป็นอยู่ของเราด้วย มันยังมีอีกหลายๆ เรื่องที่เราต้องจัดการ ต้องสะสาง” (คุณชุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“จากประสบการณ์ส่วนตัวผมคิดว่าการแอบไปมีก่อนแล้วค่อยบอกนั้นเป็นวิธีที่เสี่ยงไปหน่อย ไม่ใช่ทุกคนที่จะโชคดีที่ภรรยาคนที่หนึ่งยอมทำใจรับได้ ยิ่งไงก็คงต้องมองความมั่นคงของครอบครัวด้วย ถ้าลูกโตกันแล้วก็ต้องฟังความเห็นของลูกด้วย” (อับดุลลอฮ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556)

แม้ในหลักการจะไม่ได้ในระบอบว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องบอกกล่าวให้ภรรยาได้รับทราบ แต่การรักษาความรู้สึกของคู่ชีวิตก็เป็นสิ่งที่ดี ส่วนรูปแบบหรือเทคนิคในการพูดคุยเจรจานั้น เป็นสิ่งที่ผู้เป็นสามีควรศึกษาและหาเทคนิคการพูดคุยที่เหมาะสมกับภรรยาของตน ผู้ให้ข้อมูลก็ได้เล่าว่า

“...เป็นสามีภรรยากันมา ในเมื่อทุกอย่างเราบอกเขา แต่พอเรื่องนี้เราไม่บอกเขา ไม่ได้แน่ โดยหลักการแล้วไม่ต้องบอกเขาที แต่โดยมารยาทคือเราอยู่ด้วยกันมา ใช้ชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ทุกเรื่องเราบอกภรรยา แต่ทำไมไม่บอกบ้างเรื่องนี้ บางทีเรารู้ว่าถ้าบอกแล้วเขารับไม่ได้ ก็ต้องค่อยๆ บอก ค่อยๆ ค่อยๆ ค่อยๆ แล้วแต่เทคนิคของแต่ละคน .. เทคนิคมันต้องมีครับ ถ้าไม่มีนี่ไม่ได้เลย กับปัญหาที่อาจจะเกิดตามมา ไม่มีใครอยากหลอกโกหกภรรยาที่ตัวเองรักหรอก ไม่มีใครคิดไม่ดีหรอก แต่ในเมื่อสิ่งที่เราต้องการกับสิ่งที่เขาต้องการมันต่าง เราก็อาจต้องเลือกทางออกจะทำให้เราสองฝ่ายเจ็บปวดน้อยที่สุด” (คุณอับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

“เขาก็พูดตรงๆ ไม่อ้อมเลย ว่า “บั้งจะแต่งงานอีกคนหนึ่ง” ตอนนั้นตกใจสุดๆ เหมือนจะบ้าเลย เพราะไม่คิดมาก่อนเลยว่าผู้ชายคนนี้จะทำให้พี่ไม่สบายใจได้ ตอนนั้นก็ขังใจระหว่างเราขอมออกจากชีวิตเขาไป ให้เขาไปมีใหม่อย่างสบายใจ หรือว่าเราควรจะอดทนต่อไป แต่คิดดูแล้วเราอยู่แบบนี้ดีกว่า ได้อยู่กับลูก ได้อยู่กับศาสนา เพราะที่ผ่านมาก็ดูแลเราดีมาตลอด เลิกกับเขาแล้วเราจะไปอยู่ยังไง ถ้าเราไปแล้วลูกจะเป็นยังไง เดี่ยวลูกจะไม่รักเรา นี่คือนิสัยที่เกะกะมากๆ” (คุณมาซีอนะ, 10 มกราคม 2555)

“ผมใช้เวลาคุยกับภรรยาคนแรกประมาณเดือนหนึ่ง จนเขาเข้าใจและก็ยินยอม คุยไป คุยมา เขาก็ตกลง แต่ก่อนบั้งเคยกะคนแรกเขาไปออกญาอะฮุมัตูรอกที่เชียงใหม่ แล้วก็คุยกันแบบเล่นๆ เรื่องนี้แหละ เขาก็บอกว่า เอาได้ๆ ให้บั้งเอาได้ แต่ตอนนั้นผมไม่เอา ที่นี้พอมาเห็นคนนี้แหละ เราคิดว่าเราสงสารเขามากกว่านะ เลยคิดว่าถ้ามาได้ กับเราแล้ว เราน่าจะมีความสามารถพอที่จะทำให้เขาละหมาดครบห้าเวลาได้ เรื่องอื่นไม่ได้คิดอะไรหรอก” (คุณชุลกิติ์, 5 ธันวาคม 2555)

แม้ว่าทุกสิ่งทีประสพกับชีวิตจะเป็นกำหนดของพระเจ้าผู้สร้างที่มีต่อบ่าวของพระองค์ แต่การแต่งงานในลักษณะที่ไม่ได้วางแผนมาตั้งแต่ต้นดังกล่าว คนส่วนใหญ่มักโทษว่าเป็นความผิดของฝ่ายหญิง ดังนั้น ผู้หญิงที่ตัดสินใจสู่การเป็นภรรยาคนที่สอง สาม หรือสี่จึงต้องตกเป็นเชลยของสังคมไปโดยปริยาย

4.1.1.3 สภาพเศรษฐกิจครอบครัวขาดความคล่องตัว

สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจอาจส่งผลกระทบต่อความสมดุลของรายได้ และรายจ่ายภายในครอบครัว ในครอบครัวใหญ่ที่มีภรรยาหลายคนและมีบุตรจำนวนมากค่าใช้จ่ายก็ย่อมสูง ในหลายครอบครัวผู้เป็นภรรยาจึงมีความจำเป็นต้องออกมารับผิดชอบการแสวงหาปัจจัยยังชีพนอกบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระทางการเงินของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนของครอบครัวที่ศึกษาโดยรวม ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมาก และส่งลูกหลานศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นก็มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายสูงขึ้นตามด้วย รายได้ของผู้เป็นสามีคนเดียวจึงไม่สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครัวเรือนทั้งหมดได้

“...ตอนนี้อาชีพหลักที่สร้างรายได้เงินเดือนสมาชิกทั้งหมดจะมาจากบ้านกะบ้านเดียว เรา ก็อยู่แบบพอดีๆ อย่างตอนนี้สามีกะไปออกคะอะฮุมัตูรอกเงินในบ้านมีอยู่สามร้อย สามีเอา ไปพันหนึ่งเพราะไปกันสองคนกับลูกชาย เราไม่เคยมีเงินเก็บนะ แต่อัลลอฮ์ให้พอดี ตลอด ตอนนี้นักที่สองอยู่ไกลก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเวลาเดินทางไป และเวลาสามีไปก็ต้อง เอาเงินไปให้เขาด้วย คือถ้าไม่ในช่วงที่สามีไปออกคะอะฮุมัตูรอก กะกับสามีก็จะทำงานกัน ทุกวันเลย หยุคซักรวันก็หมุนไม่ทันแล้ว” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2555)

“...วิชาชีพของเราก็มาจากอัลลอฮ์นั่นจริง สามีเราออกไปทำงาน อัลลอฮ์ก็ให้วิชาชีพแก่เรา และลูกๆ โดยผ่านทางเขาก็คือหนึ่ง เราต้องตะแคงกัถ้ออัลลอฮ์ก็จริง แต่ปัจจัยพวกนั้น

จะทำให้เราใช้ชีวิตในสังคมได้ ถ้าไม่มีเงินแล้วจะซื้ออาหาร ซื้อกับข้าว ลูกไม่สบาย ค่าเทอมลูก ค่าเสื้อผ้า มันต้องใช้จ่ายทุกวัน ทุกครอบครัวจะมีเรื่องเศรษฐกิจมาเกี่ยวตลอดอยู่แล้ว” (คุณกัศมา, 25 มกราคม 2556)

“ปัจจัยด้านการเงินก็มีผลเหมือนกัน เพราะในครอบครัวก็ต้องมีรายจ่ายอยู่แล้ว ลูกยิ่งโตรายจ่ายก็จะยิ่งเพิ่มขึ้น อย่างมีช่วงหนึ่งที่สามีกะออกจากงาน ถ้ากะเองไม่ได้ทำงานก็ลำบากอยู่นะ” (คุณฟาติหะฮุ, 1 มกราคม 2556)

การเตรียมพร้อมรับมือกับภาวะค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่อาจเพิ่มสูงขึ้นตามความจำเป็น หรือในภาวะฉุกเฉิน เช่น การออกจากงาน การเสียชีวิต หรือประสบภัยพิบัติต่างๆ จะช่วยลดภาวะความเสี่ยงในด้านการเงินภายในครอบครัวได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“...พอเป็นช่วงที่จำเป็น มีค่าใช้จ่ายเยอะ เราก็ทำทุกอย่างที่ทำได้ ก็ต้องช่วยๆ กัน ถ้าสามีทำงานคนเดียวไม่ทัน เราก็ต้องช่วยกัน ทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัวอยู่ได้ แต่ถ้าแต่ก่อนตอนลูกๆ ยังเล็กมามาก็ไม่ทำอะไรเลย เลี้ยงลูกอย่างเดียว แต่เสาร์อาทิตย์ก็สอนโรงเรียนตาดิคา ไปช่วยสอน สอนจนคลอด จนน้ำเดินไหล จำได้ว่าตอนนั้นกำลังเขียนขึ้นกระดานอยู่ แล้วเด็กก็บอกว่า “มามา เลือมาเปียกแล้วนะ มามาพักก่อนก็ได้” ก็รีบพากันไปโรงพยาบาล” (คุณฟาอิซะฮุ, 11 ธันวาคม 2555)

“...ก็จะมีบางช่วงที่เป็นอุบัติเหตุ เวลาเงินมันขาด จ่ายค่าน้ำค่าไฟ จ่ายค่าเทอมลูก จ่ายค่ารถลูก ลูกหลายคน จ่ายไปจ่ายมาเกลี้ยงไม่เหลือ แล้วพรุ่งนี้จะทำไง ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คนที่เจอปัญหาบ่อย ก็จะรู้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ บางทีเวลาเงินขาดนี่คือขาดจริงๆ เลย มันต้องมาอยู่แล้ว ไม่มาวันนี้ พรุ่งนี้ก็มา แต่เราต้องแก้ปัญหาให้ได้ก่อน กะเขาก็บอกลูกๆ ว่า ‘พรุ่งนี้ไม่ต้องไปโรงเรียน..’ เลยไม่ต้องไปเรียน วันนั้นทั้งวันก็จัดบ้าน ถูบ้าน ซักเสื้อผ้า พัฒนาบ้านกันสนุกเลย แต่ไม่บอกลูกๆ ว่าพอกับแม่ไม่มีเงิน” (คุณอับดุลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

“ลูกก็ต้องส่งเข้าเรียน เราเองก็ต้องใช้จ่าย และยิ่งลูกๆ เรียนในระดับมหาลัย ค่าใช้จ่ายก็ยิ่งสูง ขนาดครอบครัวเราลูกแค่แปดคนนะ แต่ละเดือนก็ต้องจ่ายไปหลายหมื่นอยู่นะ คนที่ลูกสิบยี่สิบคนนี่ก็นะ ไม่รู้ทำงานกันหนักขนาดไหน เหมือนกันนะ ไซ้! เราต้องขอ

จากอัลลอฮฺเพราะริชกีมาจากพระองค์ แต่เงินที่ภรรยาทำงานก็มีส่วนช่วยค่าใช้จ่ายในบ้านด้วย” (คุณฟาติหะฮฺ, 1 มกราคม 2556)

และผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าถึงเหตุการณ์การแก้ปัญหาในภาวะฉุกเฉินที่สภาพทางการเงินขาดความสมดุล แต่ทั้งนี้การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อไม่ให้ครอบครัวมองว่าครอบครัวอยู่ในภาวะขัดสนก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะยืนยันถึงความสงบสุขของครอบครัว อีกทั้งอิสลามได้ตระหนักถึงการรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ร้องขอ ดังนั้นแม้ครอบครัวจะอยู่ในภาวะที่ขัดสนแต่การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นก็ยังคงต้องมาเป็นอันดับแรก ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าว่า

“...ในขณะที่เดียวกันที่ไม่ให้ลูกไปเรียนหนังสือเพราะไม่มีเงินนั้น คนข้างบ้านมาขอยืมเงิน ถ้าเป็นคุณๆ จะทำยังไง ก็เขาต้องโทรหาน้องชาย “ฮัสลามอะลัยกุมๆ มีเงินซักหมื่นไหม ขอยืมเงินหมื่นหนึ่ง..” ยืมเงินมาให้คนข้างบ้าน เราไม่มีจะให้ลูกยังไม่คิดจะยืมคนอื่นที แต่เวลาเมื่อคนข้างบ้านมาขอยืมเงิน เราก็ต้องไปขอยืมคนอื่นเพื่อไม่ให้คนข้างบ้านเขารู้ว่าเราไม่มีเงิน เราไม่มีเงินถ้าไม่ไปบอกก็ไม่มีใครรู้หรือกว่าเรามีก็บาท ถ้าไม่บอกคนข้างนอกก็ไม่รู้ใช่ไหม ..เวลาคนมายืมเงินเรา เขามาด้วยความหวัง ตั้งใจบอกเราว่าไม่มีเงิน จะให้เขากลับไปอย่างหมดหวังนี้ไม่เอา ไม่ดี” ” (คุณอับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

สิ่งหนึ่งที่ทุกครอบครัวมีความเหมือนกัน คือ ทุกคนมีความหวังในความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺอย่างเปี่ยมล้น แม้ว่าจะอยู่ในสภาวะการณ์ที่ลำบากเพียงใด ความเชื่อมั่นในหัวใจของพวกเขา ก็เป็นพลังสำคัญให้ก้าวพ้นอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวได้

“...แต่ผมมีความเชื่ออย่างหนึ่งว่าทุกสิ่งทุกอย่างอัลลอฮฺกำหนดมาแล้ว และริชกีของทุกคนอัลลอฮฺก็กำหนดมาแล้ว อย่าไปเครียด ไม่มีใครตายเพราะความอดอยากหรอก แต่เราก็ต้องใช้ชีวิตอย่างมีหลัก อย่าฟุ้งเฟ้อ” (คุณฆะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“สำหรับพี่ เรื่องเงินไม่ใช่ปัญหา เอาความสบายใจดีกว่า เวลาสามีภรรยาทะเลาะกัน เรื่องเงินนี่เหมือนนรกเลย ไม่มีใครมีความสุขหรอก ก็เลยคิดว่าอย่ามาทะเลาะกันเรื่องเงินดีกว่า” (คุณมาซ็อนะ, 10 มกราคม 2555)

“เรื่องริชกีอัลลอฮฺจะส่งมาเอง ถ้ารวยมากเดี๋ยวก็เป็นปัญหาอีก เรื่องเงินๆ ทองๆ ก็ทำให้ปวดหัวได้เหมือนกัน มีเพื่อนผมคนหนึ่งที่มีฐานะนะ เขาไปมีคนที่สอง พอภรรยาารู้ก็

ยี่ดของทุกอย่างไว้หมดเลย ทั้งกุญแจรถ สมบัติที่เขาสร้างร่วมกันนะ ภรรยาคนที่หนึ่ง อนุญาตให้ไปหาคนที่สองได้แต่เฉพาะกลางวันเท่านั้นนะ กลางคืนห้ามไป...” (อัปคูลอส, 1 กุมภาพันธ์ 2556)

ผู้นำครอบครัวโดยส่วนใหญ่จะสร้างความเข้าใจในเรื่องการใช้จ่ายอย่างพอเพียงแก่ภรรยาและบุตร โดยนำวิถีการดำเนินชีวิตแบบสมณะที่มาจากแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัดมาใช้ในครอบครัว

“...บางคนเขาชอบบอกว่า แทนที่เราจะได้เต็มๆ กลับต้องไปแบ่งปัน มันไม่ใช่ เรื่องริชกีเป็นเรื่องของอัลลอสผู้เดียว อัลลอสจะให้หรือไม่ให้ก็ได้ พอครอบครัวตัวอย่างแบบที่ดีๆ ที่อัลลอสให้ริชกีผ่านการมีภรรยาหลายคนก็เลยคิดได้เยอะ เลยกลับมามองตัวเองว่าเราจะไปกังวลเรื่องริชกีทำไม ริชกีเป็นของอัลลอส นัฟเกาะห์เรา อัลลอสเป็นผู้ให้ มิใช่สามีเรา สามีเราเป็นเพียงแค่ทางผ่าน ริชกีที่หะลาละจะทำให้เรารู้สึกเพียงพอไม่โลก และอีกอย่างหนึ่งริชกีมันมาได้ทุกทางมิใช่ผ่านสามีเราอย่างเดียว พระองค์ทรงร่ำรวย อัล-ฆอนีย์ อัลลอสผู้ทรงร่ำรวย ไม่ต้องกลัวว่าเราต้องอดตายเพราะไม่มีจะกิน พระองค์ทรงอยู่” (คุนฟาอิชะฮ์, 11 ธันวาคม 2555)

“อัลลอสให้พอตลอด มันแปลกเหมือนกัน ก็อย่างค่าผ่อนรถ ตอนเข้านี้จะไม่มีชักบาทเลย แต่พอเราจะเก็บร้านแล้ว อัลลอสก็ส่งคนมาซื้อของ 7,000 บาท พอดีสำหรับผ่อนรถเลย เหตุการณ์แบบนี้บ่อยมาก เรายื่นหน้าแห้งแล้วเพราะไม่รู้จะทำยังไง แต่พอถึงเวลาอัลลอสก็ให้ทัน ก็เชื่อว่าคูอาห์ให้ดีแล้วอัลลอสจะให้เรา คนอื่นเขาจะคิดว่าบ้านเรารวยทั้งนั้นแหละ เพราะมีรถขับ มีบ้านสวย แต่ว่าในบ้านไม่เคยมีเงินเก็บเลยนะ ตั้งแต่อยู่กันมา ไม่เคยมีเก็บเกินกว่าพัน เวลาเขาต้องไปบ้านนู้นเขาก็จะเหลือไว้ให้กะสัก 200-300 บาท แต่เราก็ไม่เคยไปยึดติดเรื่องเงินนะ” (คุนมาชีฮนะ, 10 มกราคม 2555)

“...ภรรยาต้องไม่มีความต้องการมากเกินไปสิ่งที่ครอบครัวมี อาจต้องลดความต้องการให้มีน้อยลงไป ผมจะตอกย้ำทุกคนในเรื่องความพอเพียงกับสิ่งที่ครอบครัวมีอยู่ เรามีเงินเดือนไม่เท่าไร แต่เราก็พอเพียงกับสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการของผมพอไปได้ก็คือ ความมีคุณภาพของภรรยา ภรรยาทุกคนมีความเข้าใจในเรื่องของชีวิตและช่วยเหลือกัน ใช้หลักของการยอมรับในลิขิตของพระเจ้า

มันจะเป็นตัวสะท้อนว่าการดำเนินไปของชีวิตครอบครัว บางครั้งไม่ได้มาจากความสมบูรณ์นะและก็ได้ไม่ได้มาจากความพร้อม” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

แต่ในเบื้องต้นของภรรยาคนที่หนึ่งที่ฐานะเศรษฐกิจไม่คล่องตัวนัก ก็ยังคงมีความกังวลต่อความสมดุลทางการเงินของครอบครัว ในขั้นตอนของการตัดสินใจรับสมาชิกคนใหม่เข้ามา จึงต้องมีการชี้แจงในเบื้องต้นให้ทราบ ดังที่กล่าวไว้ว่า

“กะเองก็ลำบาก ตอนนี่รถยนต์ก็ยังไม่ผ่อน ที่สร้างบ้านมาก็กู้จากธนาคาร ค่าใช้จ่ายในบ้านตอนนี้เดือนหนึ่งตกประมาณสามหมื่น พอครอบครัวใหญ่ค่าใช้จ่ายก็เยอะขึ้น ลูกๆ ก็ส่งเรียนกันทุกคน ...กะเองไม่ได้ขัดขวางนะ แต่แค่บอกให้เขารู้ว่าสภาพครอบครัวเราเป็นยังไง ภาระเราเยอะ บ้านก็ยังไม่ผ่อน แต่เดือนก็มีค่าใช้จ่ายเยอะ ถ้าจะมาอยู่ก็ต้องรับกับสภาพได้ เขาก็ตอบว่า “ไม่เป็นไร เดี่ยวอัลลอฮ์ก็ให้” พอเขาพูดอย่างนั้นกะก็เลยบอกว่า “ถ้ารับได้ก็โอเค” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2555)

“ตอนนั้นยังเป็นภรรยาคนเดียวอยู่ มามาก็ไปอาศัยอยู่กับญาตินะ เพราะบ้านเองยังไม่มีการไปเรียนต่อต่างประเทศ เขาเองก็เป็นห่วงแต่ก็ต้องไป เราก็คิดว่าเราอยู่กับอัลลอฮ์ สามีคงอยู่กับเราได้ไม่ตลอด แต่อัลลอฮ์อยู่กับเราตลอด ตอนนั้นคิดว่าสามีจะอยู่หรือไม่ก็ไม่มีเป็นไร ถ้าสิ่งที่เขาทำเพื่องานของศาสนา เรายินดีสนับสนุน” (คุณฟาอิซะฮ์, 11 ธันวาคม 2555)

การปรึกษาหารือระหว่างสมาชิกในบ้านเป็นทางเลือกหนึ่งในการเผชิญหน้าวิกฤติทางเศรษฐกิจของครอบครัว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ตอนนั้นเราอยู่ด้วยกันสองครอบครัวแล้วมีช่วงหนึ่งที่ค่าใช้จ่ายในบ้านเยอะ ไม่พอ เลยไปเยี่ยมของน้องชายมา ปรากฏว่าพุงนี้ถึงกำหนดวันที่ต้องจ่ายให้เขา แต่เรายังไม่มี ผมก็หารือกับแม่บ้านว่าจะทำยังไง กะคนที่หนึ่งเขาบอกว่า “ไม่เป็นไร เดี่ยวเขาไปเยี่ยมบ้านน้องมา ด้วยตัดศิรของอัลลอฮ์นี่ เขาเพิ่งจ่ายค่าซื้อของไป แสดงว่าไม่มี ไปถามกะคนที่สอง โทรถามที่บ้านก็ไม่มีเหมือนกัน แต่ไม่เป็นไร เราไม่ได้มีเจตนาที่จะโกงใคร เราขี้เงินมาเราก็ตั่งใจจะจ่ายคืนตามกำหนด แต่แค่อัลลอฮ์กำลังทดสอบทั้งเราทั้งเขา ก็ฝากไว้กับอัลลอฮ์ อัลลอฮ์ประสงค์ให้เราไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหนี้ อัลลอฮ์ก็จะแก้ไขให้ปัญหาคลี่คลายง่ายที่สุด กะบอกว่า “พุงนี้อัลลอฮ์อาจไม่ให้เจ้าหนี้มาก็ได้ด้วยเหตุอันใดก็ได้แล้วแต่” ผมฟังเขาพูดแล้วก็คิดว่า “โอ้.. ใช้ได้” หลังจากที่เราพยายามหาทาง นุ่นก็ตัน

นี่ก็ตัน พอรุ่งเช้ามาปรากฏว่าเจ้าหนี้ไม่มา หลังจากวันที่นัดไว้เดือนหนึ่งถึงมา “อัลฮัมดุลิลลาฮฺ ขอบคุณอัลลอฮฺ เรายืนต้นหมดแล้ว ซ้ายก็ตัน ขวาที่ตัน” นี่ผมยกตัวอย่างให้เห็นว่า ถ้าเราหารือกันในแต่ละเรื่อง ของนิคเดียวก็มีประโยชน์” (คุณอับลูรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

การให้สมาชิกในครอบครัวได้เข้าใจถึงหลักคิดความพอเพียงในอิสลาม และการเชื่อมโยงทุกอย่างกับกำหนดของพระเจ้าเป็นสิ่งจำเป็นในการขับเคลื่อนครอบครัว โดยเฉพาะในภาวะที่มีข้อจำกัดด้านการเงิน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“...แต่สำคัญมาก เพราะพอเศรษฐกิจไม่ดี รายจ่ายไม่พอ ถ้าคุณไม่ยะกินในพระองค์ คุณก็จะเอาเรื่องเงินนี้แหละมาเป็นตัวปัญหา ซึ่งมันไม่ใช่ ในบรรดาภรรยานี้หากเรา ยะกินต่ออัลลอฮฺ พระองค์จะส่งความช่วยเหลือมา เราอย่าไปยะกินกับเงินเดือนของสามี ต้องยะกินที่อัลลอฮฺองค์เดียว สามีเงินเดือนหมื่นกว่าบาท เลี้ยงภรรยาและลูกๆอีกสิบกว่าคน ถ้าคุณไม่ยะกินก็ไม่พอหรอกค่ะ ถึงแม้คนที่ภรรยาคนเดียวแต่ถ้าไม่รู้จักพอ อยากได้นั้น อยากได้นี้ หมื่นกว่าบาทก็ยังไม่พอหรอกค่ะ” (คุณฟาอิซะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

“เรื่องเศรษฐกิจสำหรับผมแล้ว ไม่มีผลครับ ผมคิดว่าชีวิตขับเคลื่อนด้วยความคิดครับ มีใจด้วยวัตถุ ความพร้อมสำหรับผม คือ ความเข้าใจชีวิต และที่สำคัญอยู่ที่การช่วยเหลือของพระเจ้า ครอบครัวจึงเป็นมิติของโลกหน้า ถ้าไม่เข้าใจมิติของโลกหน้า เราก็อาจพูดถึงเรื่องการมีเงินกว่าหนึ่งคนยากเหมือนกัน” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัวจะไม่ใช่ประเด็นหลักในการทำให้ครอบครัวสงบสุข แต่การขาดแคลนด้านการเงินก็อาจสร้างความทุกข์ให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้เช่นเดียวกัน การวางแผนและเตรียมการที่ดีจะทำให้การบริหารจัดการภายในครอบครัวขับเคลื่อนได้อย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น

4.1.2 ปัญหาจากภายนอก

ปัญหาที่มีสาเหตุจากบุคคลภายนอกครอบครัว คือ ครอบครัวเดิมของภรรยา เพื่อนบ้าน คนรอบข้าง เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนมีดังต่อไปนี้

4.1.2.1 ขาดการยอมรับจากบิดามารดาและเครือญาติ

บิดามารดาหรือผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่ยังคงไม่เห็นด้วยกับการเป็นภรรยาคนที่สอง สาม หรือสี่ แม้ว่าในเชิงหลักการศาสนาจะเป็นที่อนุญาตโดยชัดเจน แต่ผู้ปกครองก็ยังกังวลถึงปัญหาครอบครัวที่อาจติดตามมา ตลอดจนความเสี่ยงในเรื่องความมั่นคงของครอบครัวที่มักจะเห็นจากภาพความล้มเหลวของครอบครัวลักษณะนี้ปรากฏอยู่บ่อยครั้งในสังคมปัจจุบัน

เจตนารมณ์ประการหนึ่งของการแต่งงานในอิสลาม คือ การเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเครือญาติของฝ่ายหนึ่งกับอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เมื่อการแต่งงานเป็นไปในรูปแบบที่บิดามารดาและเครือญาติไม่พึงพอใจ ก็ย่อมส่งผลให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวต้องสั่นคลอน ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าว่า

“...พอญาติภรรยาคนที่สองมาเยี่ยม เห็นสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเราไม่ได้สุขสบาย ญาติๆ เขาก็ชวนให้กลับไปอยู่ที่บ้าน แต่เราก็ไม่ให้กลับ ก็พยายามอธิบายให้เขาเข้าใจว่าทรัพย์สินสมบัติ วัตถุต่างๆ มันเป็นแค่เรื่องภายนอก สามีไม่ใช่สมบัติของเรา เราเป็นส่วนหนึ่งของสามี แต่ชีวิตเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับสามีทั้งหมด ชีวิตเราขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์เท่านั้น เวลาเราลืมน เราเจ็บ สามีก็ช่วยอะไรเราไม่ได้ เราต้องฝากชีวิตไว้กับอัลลอฮ์ ไม่ใช่กับสามีเรา” (คุณฟาอิซะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

“ความเข้าใจของพ่อแม่และเครือญาติๆ เราสำคัญมาก มีบางคนทีพ่อแม่ยุให้เลิกกันก็มีนะ เพราะไม่อยากให้อยู่แล้ว บางครอบครัวเขามีปัญหาทะเลาะกันอย่างรุนแรง พ่อแม่ก็อับอายไปด้วยก็เลยยุให้หย่าไปเลย แต่ถ้าพ่อแม่เข้าใจ เขาก็จะช่วยเป็นที่ปรึกษา คอยแนะนำ และก็ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระเราได้ไปด้วย” (คุณกัสม่า, 25 มกราคม 2556)

ด้วยเหตุนี้ บททดสอบชีวิตครอบครัวในช่วงเริ่มต้นของหลายคู่จึงเริ่มต้นขึ้นอย่างขมขื่นภายใต้สภาวะที่กดดัน ท่ามกลางการต่อต้านของพ่อแม่และเครือญาติ แต่การมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน โดยยึดหลักคำสอนของศาสนา ทำให้พวกเขาสามารถก้าวผ่านอุปสรรคเหล่านั้นได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้ฟังว่า

“ตอนนั้นที่บ้านต่อต้านอย่างหนักมากๆ ไม่ให้และก็ไม่ยอมรับเลย แต่ด้วยการขอดูอาห์ พ่อตอนนั้นเขาก็มองเห็นด้านดี เราใช้ชีวิตได้ปกติเหมือนคนทั่วไป เขาก็ยอมรับมาก

ขึ้น สาเหตุที่ไม่ยอมตอนแรกก็เพราะเขากลัวว่าจะเกิดปัญหาแล้วก็ต้องเลิกกัน เขามอง
เพียงแค่ปัจจัยด้านวัตถุ ฐานะความเป็นอยู่ของสามีเราแค่นั้นเอง หลักจริงๆ ของการมี
ชีวิตครอบครัวสาระของมันไม่ได้อยู่ที่วัตถุ ถึงมีภรรยาคนเดียวแต่ถ้าไม่เข้าใจคำสอน
ศาสนาที่อยู่ไม่ตลอดรอดฝั่ง” (คุณอะติกะฮุ, 28 ธันวาคม 2555)

“ที่บ้านรับไม่ได้ ตัวเราเองก็ยังรับไม่ได้เหมือนกัน ที่บ้านกะเขาจะถือมากเลยเรื่องนี้
เขารู้สึกว่ามันเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี ลูกสาวจบปริญญาโทแล้วด้วย แล้วต้องไปเป็นคน
ที่สอง เขาก็ขายหน้านะ เขารับไม่ได้มากๆ พอคนแถวบ้านเขารู้เรื่องนี้ก็โดนต่อต้านแรง
ขึ้นไปอีก โดนทั้งคำด่าแรงๆ คำวิจารณ์เยอะมาก คนทั้งอำเภอที่รู้จักก็ใส่มาหมดเลย ก็มี
บอกว่า ทำไมไม่เราถึงคิดต่ำได้ขนาดนี้!” (คุณฟาติหะฮุ, 1 มกราคม 2556)

ขณะเดียวกันเสียงสะท้อนจากฝ่ายชายผู้ที่ต้องรับผิดชอบบทบาทผู้นำครอบครัวอัน
หนักหน่วงนี้ ก็มีได้ลำบากใจน้อยไปกว่าฝ่ายหญิงเลย หากเมื่อเป็นการตัดสินใจที่อยู่บนฐานของความ
ถูกต้องตามหลักการศาสนาแล้ว แม้ว่าการครอบครัวของภรรยาจะไม่ยอมรับแต่ทุกคนก็พร้อมยื่นหยัด
กับบททดสอบนี้ด้วยความอดทน

“ผมไปขอภรรยาคนที่สอง ก็ไปขอกับพ่อแม่เขา ในบ้านเขาไม่มีใครซักคนที่ให้ เพราะ
พอเขาเห็นภาพครอบครัวที่มีเมียหลายคนแล้วเขารับไม่ได้ ขนาดเขา..สุดท้ายเขาก็ยอม
เพราะปฏิเสธไม่ได้ เขาอนุญาตให้ปรึกษาหารือกัน แต่ให้ไปแต่งงานที่อื่น เขาก็อุตส่าห์ แนะนำ
ว่าให้ไปปรึกษาหารือที่บ้านโตะคนนั้น บ้านเวาะคนนั้น ไปปรึกษาหารือที่ไหนก็ได้ อย่ามาทำ
ที่บ้าน เพราะญาติๆ เขาจะกล่าวหาเอาได้ว่าส่งลูกเรียนจบปริญญาแล้วให้ไปเป็นภรรยา
คนที่สอง” (อับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

“...ต้องใช้เวลาซักกระยะหนึ่งจนกว่าพ่อแม่เขาจะเข้าใจว่าเราไม่ได้เอาลูกสาวเขา
มาทำเหมือนที่สังคมอื่นเคยทำมาแล้ว คือเอามาแล้วก็ไม่รับผิดชอบ เอามาแล้วก็เผชิญหน้า
แบบใช้อำนาจอย่างเดียว เราไม่ใช่แบบนั้น เราใช้ความเข้าใจและเป้าหมายชีวิตเป็น
จุดสำคัญในการพาลูกของเขาไปในอนาคต” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

ภายหลังการแต่งงาน ความกังวลของบรรดาเครือญาติที่ยังคงไม่เชื่อมั่นถึงความสงบ
สุขจริงของครอบครัวลักษณะนี้ก็ยังคงมีอยู่ โดยส่งผ่านความห่วงใยมาในลักษณะของการตักเตือนให้

ระมัดระวังตัวเองจากการโดนอีกฝ่ายหนึ่งทำร้ายด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าในสิ่งที่เคยประสบกับตนว่า

“ตอนแต่งใหม่ๆ ญาติๆ จะเป็นห่วงมาก กลัวว่าเราจะโดนคนที่หนึ่งทำของใส่บ้าง ญาติก็จะชอบมาบอกว่าถ้าคนบ้านโน้นให้อะไรมาอย่ากินนะ เขาฝากของอะไรมาก็ห้ามกินเด็ดขาดนะ แต่เราก็ไม่ได้เชื่อ เพราะเรารู้จักฝั่งโน้นเขาดี เขาไม่ทำเรื่องอย่างนั้นแน่” (คุณพาดิหะสุ, 1 มกราคม 2556)

“มีญาติบางคนก็มาแนะนำให้ทำของ ทำไสยศาสตร์ละนะ ให้สามีรักเราคนเดียว ไม่ต้องไปหาอีกบ้านหนึ่ง และก็จะมีคนมาคอยรายงานความเคลื่อนไหวตลอดว่าเห็นสามีไปกับเขาที่ไหน เมื่อไหร่ คนจะมาบอกเราหมด จะช่วยทำของให้เราก็มีย คนข้างนอกนี้อันตรายมากเลยจริงๆ” (คุณมาซ็อนะ, 10 มกราคม 2556)

การจะสร้างการยอมรับให้แก่ครอบครัวเดิมและเครือญาติต้องพิสูจน์ด้วยกาลเวลา เมื่อชีวิตครอบครัวดำเนินไปอย่างปกติสุขเหมือนครอบครัวอื่นๆ ทั่วไป อยู่กันอย่างสงบสุขปราศจากการทะเลาะเบาะแว้ง การยอมรับของเครือญาติและคนรอบข้างก็จะค่อยๆ ปรากฏขึ้น

“เมื่อก่อนนี้ญาติที่บ้านจะไม่ยอมรับเลยนะ แต่ปัจจุบันก็เริ่มยอมรับมากยิ่งขึ้น จากที่เขาต่อต้านมากแต่ตอนนี้ก็เปิดใจมากขึ้น เขาบอกว่า ‘เป็นอย่างเชอก็ดีนะ ไม่เห็นมีปัญหาเลย สามีก็ดี ไม่ต้องทำงาน อยู่บ้านเลี้ยงลูกอย่างเดียว...’ พอเราพิสูจน์ให้เห็น เขาก็จะเริ่มยอมรับมากยิ่งขึ้น สามีเราก็อำนาจทำให้เขาเห็นว่าเขามีความยุติธรรม เรื่องนี้เราอาจต้องใช้เวลาในการยอมรับ” (คุณกัสม่า, 25 มกราคม 2556)

“ปัจจุบันญาติๆ ของภรรยาที่อยู่ในสถานะที่ไม่มีใครแสดงอาการในเชิงลบ ในช่วงแรกก็มีการต่อต้านบ้าง แต่พอซักพักพวกเขาก็เริ่มเข้าใจ และคิดว่าผมคงรับมือกับครอบครัวลักษณะนี้ได้ ก็ยังไม่มีเสียงกระดุ้นให้หย่าร้างกับผม ผมสามารถไปเยี่ยมทุกครอบครัวได้อย่างปกติ ผมไปเยี่ยมบ่อยกว่าที่เขาต้องการด้วยซ้ำไป คือเขาอยากให้เราไปเยี่ยมมากกว่านั้น” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

เมื่อพ่อแม่หรือเครือญาติสามารถยอมรับกับสภาพได้ ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการชี้แนะเทคนิคการใช้ชีวิตครอบครัว การหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ตลอดจนยังสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนให้ครอบครัวดำเนินต่อไปอย่างสงบได้ ดังที่มารดาของผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งจะสอนสั่งบุตรของตนอยู่ตลอดว่า

“แม่ก็จะสอนบ่อยๆ ว่าให้เราเป็นฝ่ายยอมเขานะ อย่าให้เสียเปรียบทางเขาคือ ให้เราเป็นฝ่ายเสียเปรียบดีกว่า ถ้าเราได้น้อยกว่าก็ไม่ต้องไปถือสา เพราะเรามาทีหลัง คนที่หนึ่งเขาเคยได้สิทธิทุกอย่างเต็มร้อย พอเรามา...

สิ่งที่เขาเคยได้รับลดน้อยลง เราก็ควรเป็นฝ่ายยอมเขา แม่ก็จะสอนอย่างนั้นตลอด จะสอนให้เราให้เกียรติภรรยาคนที่หนึ่ง” (คุณกัศมา, 25 มกราคม 2556)

4.1.2 ความไม่เข้าใจของกลุ่มเพื่อน

บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อครอบครัว คือ เพื่อนหรือคนรอบข้างภรรยา ซึ่งมักเป็นกลุ่มคนที่ภรรยาติดต่อสื่อสารหรือไปมาหาสู่อยู่บ่อยๆ หากบุคคลรอบข้างดีก็จะเป็นแรงหนุนทั้งด้านการให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจที่ดี แต่หากกลุ่มคนนี้มี ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องก็ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของครอบครัวได้

การบริหารคนในครอบครัวคงกระทำได้ไม่ยากเท่ากับการควบคุมบริหารคนรอบข้างภรรยา ในการนำข่าวสารจากข้างนอกซึ่งอาจเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนหรือไม่สร้างสรรค์มาบอกเล่าแก่สมาชิกในครอบครัว และอาจทำให้ติดตามมาด้วยความขัดแย้งภายในครอบครัว ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าว่า

“ถ้าฟังแค่ปัญหาพวกเราในครอบครัวเราไม่หนักใจหรอก แต่คนที่อยากมาร่วมแก้ปัญหากับเรานั้นเยอะ ไซ้ใหม่ครับ พอแก้ปัญหาหนึ่งกำลังจะจบแล้ว ก็มีมาอีก แก้วจะจบก็ไม่จบคนนอกนี้แหละปัญหาใหญ่สุด พอเราเข้าใจกันทั้งสามฝ่าย ปัญหาก็คือว่าเพื่อนของภรรยาคนที่หนึ่ง เพื่อนของภรรยาคนที่สอง เพื่อนของภรรยาคนที่สาม ตรงนี้คือปัญหาใหญ่ เวลาเราอยู่เฉยๆ ชักพักก็โทรมา โทรมาถามนู่น ถามนี่ ถามซักเยอะแยะ เราเริ่มรู้แล้วว่าต้องไปฟังอะไรมา เพราะว่าผู้หญิงเวลาอยู่ด้วยกันแล้วชอบพูดเรื่องคนอื่น” (คุณอัปดุลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

“...คนที่อคติเขาก็พยายามจับผิดเราอยู่ตลอด บางทีเราอยู่กันด้วยดีมาเป็นปีๆ มีปัญหาอยู่สักอาทิตย์หนึ่ง เขาก็จะเอาเรื่องอาทิตย์หนึ่งนั้นแหละไปพูด เพื่อนมีผลต่อความคิดของเราเหมือนกัน เป็นธรรมดาของผู้หญิงที่คิดมากอยู่แล้ว พอคนทักนิดๆ หน่อยๆ ก็ไปแล้ว ‘เมียคนนู้นไปทำของอะไรหรือเปล่า ถึงรักถึงหลงจะอยู่บ้านนู้นตลอด..’ อะไรอย่างนี้ มีคนมาพูดอย่างนี้เหมือนกัน บอกว่าบ้านโน้นเขาทำเสน่ห์บ้าง แต่ครอบครัวก็จะอึดอัดลึกล้ำๆ ที่กะคนที่หนึ่งเขาก็เป็นลูกคนมีความรู้ศาสนา ส่วนตัวเองก็มีความรู้

ศาสนาระดับหนึ่งเลยไม่คิดเรื่องพวกนี้เพราะเราเชื่อว่าคนมีศาสนาเขาไม่เล่นเรื่องนี้แน่นอน” (คุณกัศมา, 25 มกราคม 2556)

นอกจากความกดดันที่มีเดิมอยู่แล้ว ภาระหนักอีกประการหนึ่งของผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว คือ การควบคุมสถานการณ์ครอบครัวในภาวะที่ถูกตั้งข้อสังเกตจากครอบครัว การดำเนินชีวิตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ไม่ยอมรับจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของสมาชิกในครอบครัว ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“ผมถามภรรยาผมว่า ‘เพื่อนของน้องที่สามมีภรรยาคนเดียวนั้น เวลาไปไหนมาไหนเขาพาภรรยาไปด้วยเหมือนกับที่เราคิดไหม?’ ก็ไม่ แล้วมาหาว่าพอเป็นภรรยาคนที่สองที่สามแล้วจะไปไหนมาไหนไม่สะดวก พอคนที่ เป็นภรรยาคนเดียวอยู่บ้านอย่างเดียวไม่ค่อยได้ไปไหน ไม่มีใครพูด แต่พอมาเป็นภรรยาคนที่สามแล้วไม่ค่อยไปไหน คนกลับมาตั้งข้อสังเกต พอผมพูดอย่างนี้กับภรรยาผม เขาก็บอกว่า ‘ใช่ออย่างนั้นจริงๆ ด้วย’ ปกติเขาไม่ค่อยได้ไปไหนเลยด้วยซ้ำแต่พอมาเป็นภรรยาคนที่สาม นี่ก็ได้ไป นั่นก็ได้ไป นั่นก็ได้กิน เสื้อผ้าก็ได้สวมใส่ ถ้าเรามาเทียบกันอย่างนี้นะ คนที่เป็นภรรยาคนเดียวบางคนก็ยังสู้เราไม่ได้ที แต่ว่าเวลาที่ซัยฎอนมันเข้ามาดูแลเขาไม่ได้คิดอย่างนั้นหรอก แต่เวลาเรานั่งคุยกันเขาก็นึกได้ นั่นแหละจะบอกว่าบุคคลที่สามมีปัญหา ปัญหาบุคคลที่สามนี่มีทุกที่ ที่ผมเล่านี้คือประสบการณ์จริงที่ไปสัมผัสมา” (คุณอับลอรอะเซ, 15 มกราคม 2556)

“เพื่อนบ้านชอบมาพูดว่า นี่ถ้าเธอเป็นภรรยาคนเดียวเธอก็จะได้ริชกีเยอะกว่านี้ จะสบายกว่านี้ ความจริงแล้วไม่ใช่ ไม่ใช่เลย ในเมื่ออัลลอฮ์กำหนดมาแล้ว บางคนมีภรรยาคนเดียวแต่มีชีวิตก็ลำบากเยอะแยะใช่ไหม อัลลอฮ์ให้เราแลกไหน เราก็จะได้รับแค่นั้นแหละ” (คุณฟาอิซะฮ์, 11 ธันวาคม 2555)

การพูดคุยกุญพาดพิงคนอื่นในเรื่องที่ไม่ดีหรือการนินทา ถือเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามสั่งห้าม แม้ว่าพฤติกรรมเหล่านี้จะมีอยู่เป็นปกติในสังคมทั่วไป แต่การพาดพิงในเรื่องที่ละเอียดอ่อนทางความรู้สึกย่อมส่งผลเสียที่ร้ายแรงยิ่งกว่า ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าว่า

“บางทีผมพาแม่บ้านไปทำหะละเกาะฮ์ พอกลับมาเกาะฮ์เขาบอกว่า ‘คราวหน้าไม่อยากจะไปแล้ว หะละเกาะฮ์มันไม่สร้างสรรค์’ พอทำหะละเกาะฮ์กันเสร็จ นั่งว่างๆ ก็คุยไปพาดพิงคนนั้นบ้างคนนั้นบ้าง ผมก็เลยถามว่ามีใครบ้างในหะละเกาะฮ์ เราก็ไม่อยากจะรู้

แต่ลองถามดู พอเขาบอกว่าคนนั้นๆ และก็มีภรรยาคนนี้ๆ ก็เข้าใจเลย อ้อ..อ้อ..ก็ไม่เป็นไร ไม่อยากไปก็ไม่ต้องไป ไปแล้วไม่มีความสุขก็ไม่ต้องไป” (คุณอับดุลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

“คนนอกนี้ส่งผลเยอะเลย เยอะมาก คำสอนศาสนาถึงบอกว่าผู้หญิงควรอยู่ในบ้านให้เยอะ ก็เพราะเวลาเราออกไปข้างนอกก็ต้องไปเจอคำพูดผู้คนต่างๆ นานา ที่ดีๆ ก็มี แต่แบบที่มันไม่สร้างสรรค์มันเยอะกว่า ยังไงๆ สวรรค์ในบ้านก็ดีกว่า อยู่บ้านทำหน้าที่ของเราให้ดีสงบกว่าเยอะ จัดบ้านจัดเสื้อผ้า เลี้ยงลูก สอนลูก มันคืองานที่เหมาะสมกับภรรยาที่สุดแล้ว ถ้าเราอยู่ข้างนอกฟิตนะฮะมันเยอะ” (คุณมาซ็อนะ, 10 มกราคม 2556)

ขณะเดียวกันกลุ่มเพื่อนที่เป็นบุคคลซึ่งได้รับการไว้วางใจในการปรึกษาปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาครอบครัว ก็อาจไม่สามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมได้เสมอไป ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เล่าว่า

“เวลาเครียดไม่สบายใจ ก็คนที่หนึ่งเขาก็จะไปบ้านเพื่อนเขา ไปคุยปรึกษา ก็เป็นคนที่เขาคิดว่าจะให้คำปรึกษาที่ดีในเรื่องนี้ได้นะ แต่พอคุยเสร็จกลับมาบ้านกลับเป็นเรื่องอื่น คือ สิ่งที่คุณพูดให้ฟังและให้คำแนะนำมาอย่างทำให้ต้องเครียดหนักกว่าเดิม จนสามีต้องสั่งห้ามเลยว่าบ้านนั้นห้ามไปเลยนะ ถ้าไปเพื่อที่จะคุยเรื่องนี้ห้ามไป” (คุณฟาติหะฮะ, 1 มกราคม 2556)

“มีเพื่อนมาพูดว่าคนที่หนึ่งเขาไม่ชอบเรานะ อย่างตอนที่เรากลอดลูกคนที่สาม พอเด็กคนที่เล่าเขาไปพูดกับคนที่หนึ่งว่า ‘คนที่สองเขากลอดแล้วนะ จะไปเยี่ยมไหม..?’ จริงๆ แล้วการพูดอย่างนั้นมันบั่นทอนความรู้สึกทั้งสองฝ่ายเลยนะ ถ้ามันกระทบกับความรู้สึกแล้วไปพูดทำไม เป็นคำพูดที่ไม่สมควรพูด ไซ้ใหม่ละ แล้วเขายังบอกอีกว่า ‘คนที่หนึ่ง เขาไม่ชอบเรา และก็ไม่อยากจะทำเราด้วย’ เราก็อึ้งแบบนิ่งๆ และก็ตอบกลับไปว่า ‘ไม่เป็นไร...’” (คุณกัสมะ, 25 มกราคม 2556)

การที่ภรรยาปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นกิจการภายในบ้านให้สมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องสนใจคำพูดคนอื่นๆ หรือหลีกเลี่ยงการพบปะเพื่อนฝูงนอกบ้านเกินความจำเป็นก็จะช่วยป้องกันปัญหาความวุ่นวายได้ระดับหนึ่ง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า

“...ผู้หญิงไม่ควรออกจากบ้านเยอะ พอไปฟังคนข้างนอกพูดก็จะเอากลับมาคิด เครียดกว่าเดิมอีก เริ่มหว่าดระแวงสามี สุดท้ายก็เอาความแตกแยกมาสู่ครอบครัว ปกติพี่จะไม่ค่อยฟังคำพูดคนอื่นหรอก เราอยู่ของเราอย่างนี้แหละ” (คุณมาซึอนะ, 10 มกราคม 2556)

“คงต้องพิสูจน์ตัวเองให้เห็นด้วยการทำความดีต่อไป ทำหน้าที่ของตนให้ดีอย่าให้บกพร่อง” (คุณอะตีกะสุ, 28 ธันวาคม 2555)

“พวกที่ข้างยู พวกหวังดีประสงค์ร้ายก็เยอะเหมือนกัน เขาก็จะมาพูดกับภรรยาเรา พูดกระแทกบ้าง แต่ส่วนใหญ่แล้วภรรยาผมก็จะตอบกลับไปว่า “พระเจ้ากำหนดมาแล้ว” แล้วคนที่พูดก็จะเฉากลับไป” (คุณเจมาซาลี, 25 มกราคม 2556)

แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหานี้ คือ ภรรยาต้องเชื่อใจสามี ไม่ว่าจะรับทราบข้อมูลผ่านช่องทางใดๆ ก็ควรรับฟังอย่างมีสติและอย่างมีวิจารณญาณ ไม่สมควรที่จะฟังคำพูดคนรอบข้างจนส่งผลเสียต่อตนเองและครอบครัว การรู้เท่าทันว่าเหตุการณ์หรือคำพูดลักษณะใดที่จะนำไปสู่ปัญหา จะช่วยให้สามารถตั้งรับภัยคุกคามดังกล่าวได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ประสบกับครอบครัวตนว่า

“...ถ้าเราเป็นคนที่มีความพร้อม รู้ทันปัญหา ตั้งหลักให้มั่น ปัญหาจะมารูปแบบไหนยังไงก็ ‘อัลฮัมดุลิลลาฮฺ อะลา กุลลี हाल’ ถ้าคนเขาเอาเรื่องของเราไปพูด หรือมาว่าต่อหน้าเรา ฟังเสร็จเราก็ใส่ถุงแล้ววาง เพราะวางได้ ถ้าเราจัดการตัวเราได้อย่างนั้นนะ มายังไงก็รับได้ มีอยู่วันหนึ่ง กะคนแรกเขาบอกว่า ‘คนข้างบ้านชอบมาถามไถ่ ซักไซ้เรื่องครอบครัวเรา’ ผมบอกว่า ‘เขาวิจารณ์ก็ช่างเขา ฟังได้ก็ฟังไป’ ทุกอย่างที่เขาเล่า ทั้งๆที่เราเองไม่รู้สักเรื่อง พอเขาถามว่า ‘รู้หรือยังว่าสามีเธอ...?’ ภรรยาผมก็ตอบว่า ‘รู้แล้ว’ ‘เรื่องนั้นๆ... สามีบอกหรือยัง?’ ภรรยาตอบว่า ‘รู้แล้ว’ ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วยังไม่รู้สักเรื่อง สักอย่างเลยที่เขาเล่าๆ มา นี่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพราะยังไงๆ เราก็ต้องปกป้องสามีเราก่อน เรื่องสามีเราก็ต้องรู้ทุกอย่างอยู่แล้ว แล้วคุณเป็นคนจากข้างนอกมา ยุ่งอะไรกับสามีเรา โดยความหมายก็อย่างนั้นแหละ พอคนนอกกลับไปเราก็ค่อยมาว่ากันสองคน สามีภรรยาคุยกันว่าความจริงแล้วมันเป็นยังไง แต่เวลาคนนอกมาเราก็ต้องปกป้องคนของเรา ก่อน เราต้องตั้งรับให้ได้” (คุณอับดุลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจกัน ตลอดจนอดทนในการเผชิญกับทุกบททดสอบ พร้อมทั้งมุ่งหวังในการช่วยเหลือจากพระองค์อัลลอฮ์

4.1.3 การได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากสังคม

ธรรมชาติความเป็นมนุษย์ที่ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง ทำให้ต้องมีการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการพึ่งพาอาศัย มีกิจกรรมทางสังคมและศาสนาร่วมกัน ทำให้ยากต่อการหลีกเลี่ยงการพบปะที่อาจไม่สร้างสรรค์

ประเด็นสำคัญที่คนในสังคมจำเป็นต้องตระหนักและระมัดระวังในการปฏิสัมพันธ์คือ ไม่ควรพูดกล่าวหรือมีคำถามในเรื่องที่เป็นความละเอียดอ่อนทางความรู้สึก เพราะนอกจากจะส่งผลที่ไม่ดีต่อความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่แล้ว ก็อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้ถูกถามด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคนในสังคมดังที่คุณอับดุลรอเซาะ (15 มกราคม 2556) ได้เล่าว่า

“เรื่องนี้น่าจะเป็นปัญหาที่หมักหมมกันมานาน พอเรามาทำสิ่งนี้ท่ามกลางสังคมที่รับไม่ได้ ทั่วๆที่เป็นสิ่งที่ดี แต่พอสังคมรับไม่ได้ก็กลายเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจทันที ทั่วๆที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ในอิสลามแต่พอรับไม่ได้ก็ประณามและประจานด้วย บางทีการพูดทักทายของเขาเป็นสิ่งที่ดีแต่ในใจเขากลับคิดไม่ดีกับเรา อันนี้เป็นประสบการณ์จริงที่พบเจอกับตัวเอง”

“อย่างพอเจอเพื่อนหลายคนที่ไม่ได้เจอกันนาน 5 ปี 10 ปี เขาก็จะถามว่า ‘มาจากไหน’ ผมบอกว่า ‘มาจากบ้าน’ แล้วเขาก็ถามต่อว่า ‘บ้านไหน?’ นี่ประเด็นหนึ่ง แล้วพอมาเจออีกวันหนึ่งก็ถามว่า ‘จะกลับบ้านไหม?’ ผมก็ตอบว่า ‘กลับสิ’ แล้วเขาก็ถามต่อว่า ‘กลับบ้านไหน?’ คุณถามคนสิ”

“ผมคิดในใจว่าคำถามของพวกเขาคุณมั่นใจร้ายกับคน ถ้าผมนั่งอยู่กับภรรยาผมแล้วคุณมาถามว่า ‘มาจากบ้านไหน’ ผู้หญิงที่มาด้วยกันเขาจะรู้สึกยังไง อย่างมาพูดว่าตัวผมที่ต้องให้ความยุติธรรม คนที่ถามก็ต้องให้ความยุติธรรมต่อเราด้วย คุณเคยคิดบ้างไหมว่าผู้หญิงที่นั่งอยู่เขาจะรู้สึกอย่างไรเมื่อคุณมาถามว่า ‘มาจากบ้านไหน’ ผมเคยถามผู้หญิงที่นั่งอยู่แล้วเจอสถานการณ์อย่างนี้ว่าเขารู้สึกอย่างไร ผู้หญิงเขาบอกว่า “เขารู้สึกเจ็บปวด” เพราะคำถามของคนที่ถามโดยไม่ได้คิดว่าอะไรเป็นอะไรนี้แหละ สร้างความเจ็บช้ำให้ผู้หญิง คำถามหรือคำพูดบางอย่างมันยิ่งสร้างปัญหา คำพูดของบางคนมันทำลายครอบครัวคนอื่นได้เลย คำถามแ่ๆอย่างนี้ผมจะเจอบ่อยมาก”

ถือเป็นการจำเป็นที่คนในสังคมต้องเรียนรู้ที่จะให้เกียรติในความรู้สึกของผู้ถูกถาม เรียนรู้การถามในเชิงสร้างสรรค์ ในลักษณะที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะบาดแผลที่พวกเขา มีอยู่เดิมนั้นเจ็บปวดเกินกว่าที่จะถูกซ้ำเติม คุณอับดุลรอเซ ได้เล่าสะท้อนเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นอีกว่า

“มีอยู่วันหนึ่ง ผมพาแม่บ้านไปเดินเที่ยวงาน แล้วเจอเพื่อนเก่า เขาก็ทักว่า ‘แล้วนี้ภรรยา คนไหน’ ลาอิลาสะอิลลัลลอฮุ!! ตกลงวันนั้นไม่ทันได้ซื้ออะไร ผมบอกภรรยาว่า ‘ไป กลับบ้านไปนอนดีกว่า’ ไม่นึกว่าจะมาเจอคนปากเสีย คนถามเขาไม่คิดบ้างหรือว่าถ้าถามภรรยาเขาอย่างนั้นบ้างแล้วภรรยาเขาจะรู้สึกยังไง เรากะว่าจะไปเดินเที่ยวงาน สบายใจแทนที่จะถามดีๆ ว่า ‘อัสสลามุอะลัยกุมฯ พี่น้องเป็นไงบ้าง ครอบครัวสบายดีไหม’ แต่นี่ลงจากรถ เดินไปแล้วเจอคำถามว่า ‘นี่ภรรยาคนไหน’ ตกลงไม่มีอารมณ์จะเดินต่อ กลับบ้านดีกว่า จริงๆแค่คำถามว่า ‘มาที่คน’ ถ้าเราตอบว่า ‘มากับครอบครัว’ แค่นั้นก็จบได้แล้ว ไม่ต้องไปยุ่งว่าครอบครัวไหน”

“ผมบอกไปว่านี่แหละคำถามบิโอะฮุ คำถามประเภทนี้ทั้งหมดบิโอะฮุทั้งนั้นแหละ สมัยบิโอะฮุไม่มีเสาหาบัตคนไหนถามอย่างนั้นหรอก ‘พาภรรยาคนไหนมา’ ‘แล้วนี่มาจากบ้านเมียไหน’ ไม่เคยเจอในหะดีษที่ผมศึกษามา คำถามบิโอะฮุแบบนี้ ถ้าเราไม่ตอบไปแรงๆอย่างนี้ละ คนถามเขาไม่สำนึก คิดแต่เรื่องการเป็นภรรยาสองคน สามคน สี่คนว่าเป็นสุนนะฮุนบี แต่เราฝึกการพูดจาก่อนสิ คำพูดอย่าไปให้ร้ายเขา ถ้าเราเป็นคน ที่ส่งเสริมการมีภรรยาหลายคน คำพูดเราต้องไม่ไปทำร้ายความรู้สึกเขา ต้องพูดในเชิงบวก ต้องฝึกพูดให้เป็น เวลาเจอกันถามแล้วว่า ‘มาจากไหน’ ตอบว่า ‘มาจากบ้าน’ ก็จบ อย่าไปยุ่งเรื่องของเขา”

“บางทีผมไปกับกะคนแรก แล้วเจอคนรู้จัก เขาถามว่า ‘ยังมีลูกกี่คนแล้ว’ ผมเอง ภรรยาผม ผมรู้ว่าเวลาคนพูดแล้วเขาารู้สึกยังไง เขารับได้ไหม เขารับได้ แต่ความรู้สึก เขาก็มีนะ ผมไม่อยากทำร้ายจิตใจเขา ผมตอบว่า ‘ผมมีลูก 10 คน’ ผมไม่ได้โกหก เพราะลูกที่ผมมีกับเขาสิบคน และเขาก็ยืนอยู่ข้างๆ ผม พอผมไปอีกที่หนึ่ง ภรรยาไม่ได้ไปด้วย มีคนถามว่า ‘ตอนนี้มีลูกกี่คนแล้ว’ ผมก็ตอบว่า ‘ผมมีลูก 17 คน’ ถ้าอย่างนี้เราก็ตอบได้ปกติ ผมแค่ความรู้สึกของภรรยาผม การแค่ความรู้สึกเขานี้มันผิดหรือ บางครั้งเราไม่ได้โกหกแต่เราพูดความจริงไม่หมดเท่านั้นเอง เราอยู่ด้วยกันเรารู้ว่าสิ่งนี้

เขาชอบ สิ่งนี้เขาไม่ชอบ คนมันจะมาหาความจริงกับเราแต่เขาเองไม่เคยรู้จักความจริง เรื่องแบบนี้เราต้องนั่งเสวนากัน นั่งบรรยาย แล้วพูดกันแรงๆ ให้สังคมได้รับรู้”

และเหตุการณ์จากอีกครอบครัวหนึ่งที่มีสาเหตุคล้ายคลึงกัน คือมาจากการใช้คำพูดที่ขาดการระมัดระวัง เป็นลักษณะการถามโดยขาดการคิดไตร่ตรอง ผู้ถามจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ถูกถามมากกว่าความสนใจของตนเอง หากเป็นประเด็นที่ไม่ได้เกิดประโยชน์ก็ควรจะกล่าวถึงตั้งแต่แรก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า

“คำพูดคนอื่นมีแต่จะทำให้เราเจ็บปวด อย่าไปฟัง ทำให้ครอบครัวแตกแยกเปล่าๆ เราอยู่ครอบครัวเราแล้วไปฟังจากคนอื่นให้เสียหายทำไม มีอยู่คนหนึ่งที่สามีกะไปได้คนที่สองใหม่ๆ เขามาถามว่า ‘เธออยู่ยังไง สามีถึงไปมีเมียใหม่ ถ้าเป็นฉันนะ ฉันจะ...’ เขาพูดต่อหน้าคนด้วย ตอนนั้นเราอายมาก หลังจากนั้นสามเดือนเขาโทรมาหา บอกว่า สามีเขาไปมีเมียใหม่ กะตกใจมากเพราะยังนึกถึงคำพูดที่เขาพูดว่าเราต่อหน้าคนอื่นวันนั้น คือ อัลลอฮ์ให้เห็นทันตาเลย เหมือนเขาไปทำกับอัลลอฮ์ แล้วอัลลอฮ์ก็ทดสอบเขาทันเห็นเลย เขาโทรมาบรรยายแล้วปรึกษาว่า ‘จะทำยังไงต่อดี ทำยังไงถึงอดทนอยู่ได้’ พอรู้มาอีกทีปรากฏว่าตอนนี้สามีเขามีเมียสามคนแล้ว เรื่องอย่างนี้อ่าไปพูดทำกับใครพูดไม่ได้เลย” (คุณมาซ็อนะ, 10 มกราคม 2556)

“ประเภทเอาเรื่องครอบครัวเราไปพูดวิพากษ์วิจารณ์ก็มี แต่เราก็ต้องให้กำลังใจกับตัวเอง เขาไม่กล้ามาพูดกับเราตรงๆ หรือก ส่วนมากก็จะพูดผ่านคนอื่นอีกทีหนึ่ง แล้วมีคนมาเล่าให้ถึงหูเราอีกที ชาวบ้านธรรมดาเขาไม่กล้าหรือก ส่วนญาติๆ ถ้าเป็นเรื่องครอบครัวเขาก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรา” (คุณอะดีกะฮ์, 28 ธันวาคม 2555)

“พวกนี้น่าจะเป็นพวกโรคจิตอ่อนๆ ชอบสร้างความแตกแยกให้กับครอบครัวชาวบ้าน เจอแบบนี้บ่อยๆ ก็เหนื่อยเหมือนกัน ทั้งตัวสามีและภรรยาทุกคนต้องหนักแน่น ต้องพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ ไปด้วยกัน สามีต้องเข้าใจภรรยา ภรรยาก็ต้องเข้าใจสามี การตัดสินใจเดิน ก้าวย่างแต่ละครั้งมีผลกระทบหมด ฉะนั้นทุกคนต้องจับมือกันให้แน่น เพราะเวลากระทบมันไม่ใช่กระทบแค่กับผมคนเดียว แต่ส่งผลกระทบทั้งครอบครัว ลูกๆ ก็ด้วย จังหวะที่ต้องฝ่าพายุมรสุมภรรยาก็ต้องช่วยกันประคับประคองไม่ให้เรือล่ม” (คุณเขาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

เมื่อคนในสังคมส่วนใหญ่ถูกกลืนไปกับกระแสของวัตถุนิยม ซึ่งย่อมเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินชีวิตแบบอิสลาม การมีที่พักอาศัยและปัจจัยยังชีพที่พอเพียงจึงต้องตกเป็นประเด็นที่อุกวิพากษ์วิจารณ์โดยสังคมอีกเช่นเดียวกัน

“...เขาก็ดูถูกเราว่าบ้านก็เล็กนิดเดียว ดูโกโรโกโส ก็บอกเขาไปว่า คุณจะมาเครียดอะไรกับเรา เรามีความสุขดี อัลฮัมดุลิลลาฮฺ ถึงแม้บ้านเราจะไม่ได้ใหญ่โตเหมือนเพื่อน แต่อัลลอฮฺก็ให้ริชกีมาตลอด ผลไม้ก็มีมาไม่ขาด อุ่นๆ โฉมหน้าก็สวยก็งามตลอด อัลลอฮฺก็ให้เรา ก็ได้กินของดีๆ ผ่านสามีบ้าง ผ่านคนนู้นคนนี้อยู่ตลอด อัลฮัมดุลิลลาฮฺ บางครั้งเสื้อผ้าก็ไม่ต้องซื้อ ริชกีนี้เป็นสิ่งมาจากอัลลอฮฺ เราจะไปกลัวอะไร ริชกีนี้เราไม่จำเป็นต้องซื้อทุกอย่างนะ มาได้หลายทาง เรามีผักมีอาหารที่ปลูกมาเองที่ไม่ต้องไปหาซื้อ นั่นก็คือริชกีจากอัลลอฮฺ” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2556)

สิ่งที่พวกเขาเรียกร้องจากคนในสังคมวันนี้ ไม่ใช่การสนับสนุนด้านการเงินหรือการแบ่งเบาภาระอันหนักหนาของครอบครัวแต่อย่างใด ขอเพียงความเข้าใจและให้เกิดสติในการอยู่ร่วมกันในสังคมก็เพียงพอ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความรู้สึกในใจออกมาว่า

“ฉะนั้น ผมว่าแค่คนรอบข้าง เพื่อนฝูง และคนในสังคม ‘ไม่เอาผิดแก่กัน’ สิ่งนี้เป็นคุณธรรมเบื้องต้น แค่นี้ก็พอแล้ว” (คุณอับลอรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

“บางทีเราก็อยากให้เขาเข้ามาพูด มาถามเราตรงๆนะ เราจะได้อธิบาย การมองแบบแปลกๆ หรือการพูดผ่านคนอื่นๆ มันก็ไม่ได้ช่วยให้เขาเข้าใจเรื่องนี้มากขึ้นเลย ก็อยากให้เขาเข้ามาถามเราตรงๆ เหมือนกันนะ แต่ก็ไม่เคยมีใครมาถาม” (คุณฟาติหะฮฺ, 1 มกราคม 2556)

4.1.2.4 สื่อเข้ามามีอิทธิพลต่อความมั่นคงของครอบครัว

ครอบครัวมุสลิมปัจจุบันเกือบทุกครัวเรือนจะบริโภคข่าวสารและติดตามความบันเทิงผ่านสื่อในหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต การที่มุสลิมรับชมข่าวสารจากสื่อมวลชนดังกล่าวอย่างขาดวิจารณญาณอาจมีความสัมพันธ์ต่อหลักศรัทธาได้ อีกทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว หากเราสังเกตจะพบว่าเนื้อหาของละครส่วนใหญ่จะสอดแทรกแนวคิดที่ไม่สอดคล้องกับหลักการศาสนา เช่น การแสดงชีวิตครอบครัวที่แตกแยกอันมีสาเหตุจากปัญหาเมียหลวง-เมียน้อย การคบชู้นอกใจสามี การอยู่กินก่อนแต่ง การบริโภคสื่อลักษณะดังกล่าวล้วนส่งผลเสียต่อมุสลิมทั้งทางตรงและทางอ้อม

สื่อจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว เนื้อหาที่ถูกนำเสนอจากสื่อมวลชนบางประเด็น ได้ก่อให้เกิดผลในด้านลบแก่ผู้รับสารอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปลุกฝังให้คนในสังคมเห็นแต่แง่มุมลบของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน เป็นต้น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ละครในโทรทัศน์ก็มีอิทธิพลมาก ลองสังเกตดูถ้าละครเรื่องไหนที่มีเมียหลายคน แล้วดีกัน ไม่ทะเลาะตบตีกันเลยเนี่ย คนดูจะหมั่นไส้ คนดูจะหมดอารมณ์เลย ไม่สนใจ อันนี้ได้ยินเขาคุยกันนะ สื่อทุกวันนี้มีส่วนเยอะมาก มันล้างสมองเราหมดแล้ว ทำให้ภาพการตบตีทะเลาะวิวาทในครอบครัวที่มีเมียหลายคนเป็นเรื่องปกติ มุสลิมเองก็เลยคิดอย่างนั้นไปด้วย (คุณฟาติหะฮฺ, 1 มกราคม 2556)

“แม้แต่สังคมอิสลามเองก็เสพติดความคิดแบบผิดๆ มาด้วย ได้อิทธิพลจากตรงนั้นมาด้วย มันกลายเป็นยิ่งสร้างแรงต้านมากขึ้น คนที่สองจะถูกมองในแง่ไม่ดี ถูกมองให้ตกต่ำและเสียเกียรติ แต่ถ้ามองในมุมอิสลามมันไม่ใช่ เราควรจะทำให้คนเข้าใจว่านี่คือระบบอิสลาม” (คุณฆะมาลี, 25 มกราคม 2556)

“คนบริโกลแต่สิ่งที่เป็นความเท็จต่างๆ ละครน้ำเน่าในทีวีก็มีแต่จะยุแหย่ให้ร้ายกับเรื่องคนมีภรรยาเยอะทั้งนั้น คนมุสลิมเราเองก็บริโกลสื่อผิดๆ อยู่ทุกวัน แล้วจะให้เขาเข้าถึงคำสอนอิสลามได้ยังไง” (คุณอะดีกะฮฺ, 28 ธันวาคม 2555)

การที่สมาชิกในครอบครัวรับชมสิ่งเหล่านี้เป็นประจำจะทำให้เกิดการซึมซับเรื่องราวจากสื่อและสะท้อนให้เห็นในลักษณะของการกระทำหรือคำพูดที่เลียนแบบตัวละครในโทรทัศน์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่

“ผู้หญิงชอบใช้คำพูดที่มาจากละครทีวี ผู้หญิงเขาชอบดูละครและก็มักจะติดคำพูดในละครมา และก็เอามาใช้กับชีวิตจริง นั่นมันละครหลอกคน แต่นั่นมันชีวิตจริง เอามาใช้เหมือนกันไม่ได้หรอก เราก็ต้องคุยเรื่องหลักการให้เขาฟังว่าอิสลามไม่ใช่เหมือนละครน้ำเน่าในทีวีนะ” (คุณซุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“เคยดูละครไทยเรื่องแรงเงาไหมคะ เรื่องนี้ชัดเจนเลย เพราะเมียคนที่สองลุกขึ้นมาต่อต้านแล้วหาว่าคนแรกคิดจะฆ่าเขา เรื่องนี้ส่งผลกระทบต่อในแง่ลบเยอะเลย มีมุสลิมบางคนต้องแยกทางกับสามีเพราะอิทธิพลจากละครนี้แหละ เพื่อนๆ ก็นี่แหละ ละครมันชักนำให้คนคิดไปต่างๆ นานา สอนให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวกับสามี

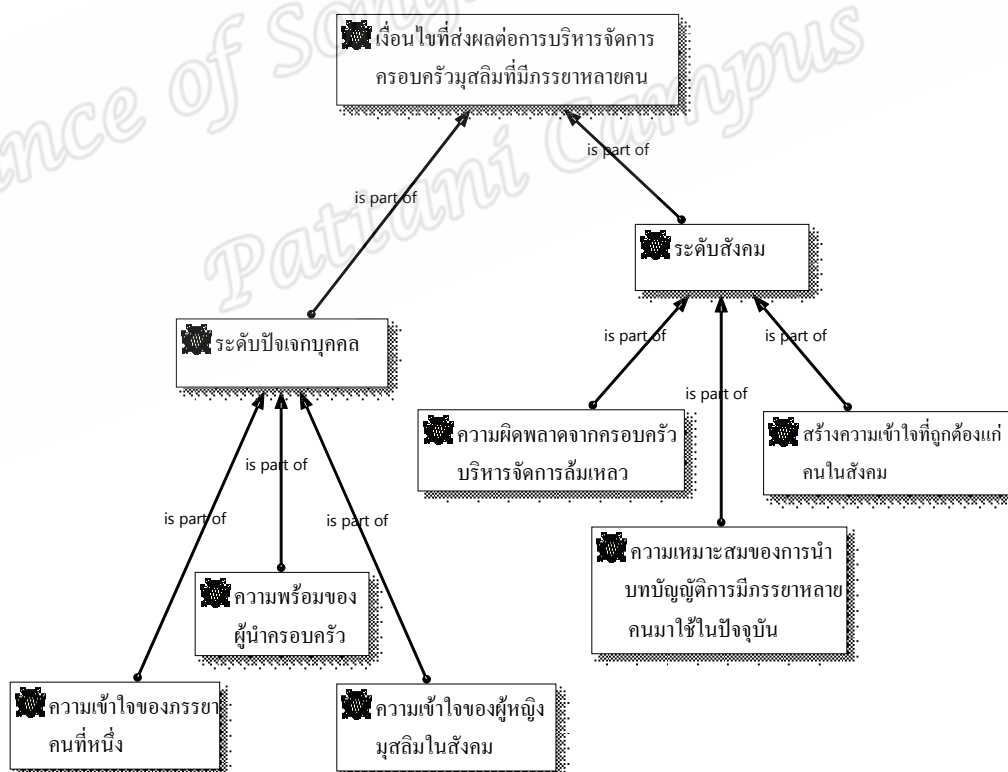
สอนให้หากระแวงสามิตนเองบ้าง ถ้าคนที่ไม่มีอีห่ม่านในใจก็แย่เลย” (คุณมาซือนะ , 10 มกราคม 2555)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับหลักการอิสลามและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ จึงเป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวต้องพึงระวัง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ติดตามมา

4.2 เงื่อนไขเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

เมื่อวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่ศึกษาทำให้พบว่า เงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุของปัญหา มีปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน 2 ระดับหลัก คือ ระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.2 ข้อสรุประดับมโนทัศน์เงื่อนไขเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

4.2.1 ระดับปัจเจกบุคคล

การจัดตั้งขึ้นของครอบครัวมาจากบุคคลที่มีความหลากหลายทางความคิดมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ดังนั้นการสร้างครอบครัวที่สงบสุขควรเริ่มจากการสร้างฐานความพร้อมและความเข้าใจในระดับบุคคลก่อนเป็นอันดับแรก อันประกอบด้วย ความพร้อมของผู้นำครอบครัว ความเข้าใจของภรรยา และความเข้าใจของผู้หญิงมุสลิมทั่วไป ดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ผู้นำครอบครัว

ผู้นำครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนมีความจำเป็นต้องมีคุณลักษณะบางประการเพื่อให้เกิดความพร้อมในการรับผิดชอบบทบาทภารกิจที่หนักกว่าครอบครัวเดี่ยวทั่วไป จากการให้ข้อมูลของครอบครัวที่ศึกษา พบว่าคุณสมบัติในเบื้องต้นที่มีความจำเป็นในการปกครองและบริหารจัดการครอบครัวที่มีภรรยามากกว่าหนึ่ง เมื่อพิจารณารอบด้านแล้วอย่างน้อยที่สุดควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ศาสนา

ควรมีความเข้าใจถึงคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้งและยึดถือแนวทางปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุฮัมมัดอย่างเคร่งครัด มีความพร้อมทั้งในจิตวิญญาณ มีความศรัทธาที่หนักแน่น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“หนึ่งคือ ต้องรู้หลักการของอิสลาม สองต้องมีอิหม่าน สามต้องมีความยุติธรรม จิตใจต้องเป็นกลาง สี่เศรษฐกิจต้องดี และที่สุดท้ายต้องมีความอดทน ถ้าสี่ห้าอย่างนี้คุณไม่ผ่าน ก็อย่ามีเลยดีกว่า” (คุณเมาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“ต้องเข้าใจถึงแก่นแท้ของเตาฮีด การมีภรรยาหลายคนไม่ได้มาจากการมีทรัพย์สิน หรือมีตำแหน่งฐานะทางสังคมแล้วจะมีภรรยาหลายคนได้ แต่ประการสำคัญของเรื่องนี้เลยคือ เตาฮีดในคนๆนั้น ทั้งคนที่เป็นสามีและภรรยาทุกคน” (คุณฟาอิซะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

“ความพร้อมของผู้ชาย ผมมองด้านอิหม่าน ด้านจิตใจมากกว่าด้านอื่น เพราะเรื่องทรัพย์สินเรื่องเงินทองมันจะมาเอง คนเราใช้ชีวิตทุกวันก็ต้องขวนขวายหาปัจจัยยังชีพอยู่แล้ว หาด้วยกันนั่งปรึกษาหารือกัน อัลลอฮ์ก็ให้อยู่แล้ว แต่ประเด็นสำคัญที่ต้องมาก่อน คือ ความพร้อมของอิหม่านในใจ ความรู้ศานาก็ไม่ต้องเออะหรือก ให้ระดับใกล้เคียงกันก็พอ มันอยู่ที่ระดับของชายกับหญิงที่ชอบพอกันนั้นด้วย คือ ให้ระดับพอกัน ถ้าช่องว่างเยอะไปมันก็เป็นปัญหา” (คุณอับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

“ต้องมีความรู้ศาสนาในเชิงลึกด้วยนะ ต้องเป็นนักบริหารจัดการ เป็นนักจิตวิทยาที่ดีด้วย ต้องเก่ง ต้องรู้จักภรรยาตนเองอย่างดีว่าจุดเด่น จุดด้อยของเขาคืออะไร จุดที่จะเอาเขาอยู่คือจุดไหน ต้องใช้ทักษะทุกอย่างเลย ต้องฉลาดด้วย ไหวพริบต้องดี และก็ต้องมีความอดทนสูงมาก” (คุณฟาติหะฮฺ, 1 มกราคม 2556)

2) ด้านทักษะการบริหาร

ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการบริหารจัดการ มีการวางแผน การประเมินความเสี่ยงของครอบครัวในสภาวะต่าง มีไหวพริบในการจัดการที่ดี และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างฉลาดหลักแหลม

“ต้องละเอียดรอบคอบมาก ต้องวางแผนอย่างดี แล้วผู้ชายนี้ก็ต้องจริงจังจริงๆ นะ ไม่ใช่ว่าเวลาเจอปัญหาแล้วเอาตัวรอดไปคนเดียว เวลาเจอปัญหาก็ต้องพยายามหาวิธีแก้ให้ถึงที่สุด บ้านนี้ก็ต้องพยายามแก้ปัญหาให้ได้ บ้านนั้นก็ต้องแก้ปัญหาให้ดีที่สุด ถ้าปัญหามันใหญ่มากก็ยังคงคิดให้ดี เรื่องนี้มันไม่มีสูตรตายตัว เลยจะบอกวิธีแก้เป็นข้อๆ ไม่ได้” (คุณฟาติหะฮฺ, 1 มกราคม 2556)

“ผู้ชายต้องฉลาด ต้องรอบคอบ ต้องเป็นคนอ่านหนังสือ ต้องเอาวิถีของความเป็นมุสลิมที่นับเป็นแบบอย่างมาใช้ เพราะก็จะมียางคนที่มีภรรยาเยอะแต่ไม่ได้เอาวิถีอิสลามมาใช้ เลยเกิดปัญหา ผู้นำก็ต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาด้วย ถ้าเขาผ่านการอบรมขัดเกลาที่ดีมา เขาก็จะรู้ว่าเป้าหมายชีวิตที่แท้จริงคืออะไร เป้าหมายที่เราจะเอาภรรยามาคืออะไร ถ้าเขาเข้าใจตรงนี้ชัดเจนก็จะส่งผลดีต่อครอบครัว” (คุณอะดีละฮฺ, 28 ธันวาคม 2555)

“...ต้องมีความสามารถด้านการบริหารนะ เวลาเจอปัญหาก็ต้องพูดคุยให้เข้าใจกันทั้งสองฝ่าย แต่ถ้าพยายามคุยกันแล้วไม่เข้าใจเราก็ต้องละไว้ก่อน ก็อาจต้องปรับเปลี่ยนวิธี หรือไม่ก็เปลี่ยนแผนไปเลย” (คุณกัสม่า, 25 มกราคม 2556)

3) ด้านบุคลิกภาพ

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้นำครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน คือ การมีบุคลิกภาพที่ดีงาม สอดคล้องตามแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด มีความอ่อนโยน ปฏิบัติต่อครอบครัวด้วยดี มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้หญิง และที่สำคัญต้องมีความอดทนในระดับที่สูงมาก

“ต้องมีความเป็นผู้นำ เขาต้องมีความเป็นผู้นำในทุกด้านเลย โดยเฉพาะด้านความรู้อิสลาม เขาต้องเข้าใจความรู้อิสลามให้ลึกถึงแก่น ต้องมีความสามารถ และต้องสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปในครอบครัว และอ่านสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ได้อย่างดี เพราะชีวิตครอบครัวต้องเจอกับอุปสรรคอยู่แล้ว ถ้าผู้นำสามารถวิเคราะห์อ่านเกมส์ได้ ก็จะไม่เกิดปัญหา ต้องเป็นคนที่มีสุนทรนบี และเอาสุนทรนบีมาใช้เป็น ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ ก็เหมือนหัวหน้ากองทัพที่ต้องอ่านเกมส์ให้ออก ต้องรู้ทุกอย่างว่าในกองทัพมีม้ากี่ตัว มีอาวุธยุทธโศปกรณ์เท่าไร ยังไง” (คุณอะติกะฮฺ, 28 ธันวาคม 2555)

“ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความมั่นคงในครอบครัวของผมก็คือ บุคลิกภาพของสามี และความเข้าใจศาสนาของภรรยาทั้งหมด และก็นิวคิดความพอเพียงในครอบครัว..” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“ผู้ชายต้องสร้างภาวะผู้นำให้สูงขึ้นด้วยนะ การจะปกครองภรรยาได้ต้องมีความเป็นผู้นำสูง ถ้าผู้ชายไม่สามารถทำให้ผู้หญิงนับถือได้ ครอบครัวก็ล่มอีก อย่างน้อยที่สุดก็ต้องสามารถที่จะชักนำดึงผู้หญิงกลับมาได้ ถ้าไม่สามารถโน้มน้าวให้ผู้หญิงตามเราได้ ครอบครัวล้มเหลวเลย และถ้าผู้ชายฉลาดน้อยกว่าผู้หญิงนี้ก็เสร็จอีก ครอบครัวที่ผู้หญิงฉลาดกว่าผู้ชายไปไม่รอดหรอก สิ่งสำคัญคือผู้ชายต้องมีภาวะผู้นำ ไม่ต้องฉลาดสุดๆ ก็ได้ แต่ให้ฉลาดแบบที่เอาผู้หญิงอยู่” (คุณฆะซาลี, 25 มกราคม 2556)

ความพร้อมของผู้นำครอบครัวมีความหมายที่ครอบคลุมหลายมิติ โดยเฉพาะมิติของการเข้าใจคำสอนศาสนาอย่างลึกซึ้ง เข้าใจบริบทของสังคม ตลอดจนพัฒนาศักยภาพตนเองเพื่อรองรับความรับผิดชอบอันหนักนี้ได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า

“สังคมจะต้องมีการเรียนรู้ข้อเท็จจริงมากขึ้นว่าจำนวนสตรีที่มากขึ้นและจำนวนบุรุษที่น้อยลง ปัญหานี้จะแก้ได้อย่างไร เราหลีกเลี่ยงความจริงนี้ไปไม่พ้น เมื่อเราหนีมันไม่พ้นก็ต้องรับมือมันด้วยวิถีแห่งความศรัทธา มนุษย์ที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการดริบียะฮฺจะ

ยอมรับชะรีอะฮ์ของอัลลอฮ์ไม่ได้ หากคุณไม่เข้าใจแล้วไปทำสิ่งนั้นก็เหมือนกับว่าคุณกำลังสร้างพินนะฮ์ให้กับศาสนา ก็เหมือนคุณเป็นโรคหัวใจแล้วไปเล่นฟุตบอล นั่นคือการฆ่าตัวเอง เพราะนักกีฬาที่จะเล่นฟุตบอลต้องมีขีดความสามารถในการวิ่งได้ตลอด 45 นาที และเขาต้องสามารถเล่นเกมสั้นๆ ทั้ง 90 นาทีให้ได้ โดยที่ไม่มีปัญหาเรื่องกล้ามเนื้อหัวใจ ผมกำลังจะบอกว่ามนุษย์ที่ไม่ได้เข้าใจศาสนาอย่างลึกซึ้งย่อมไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติชะรีอะฮ์ที่หนักหน่วงไปจากคนปกติได้” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“มีเพื่อนรุ่นพี่คนหนึ่งเขาบอกว่า เขาต้องการภรรยาอีกคนหนึ่ง ผมบอกว่า มาจะบอกอะไรฟัง “นายเอาแล.. แล้วจะรู้ว่าสวรรค์หรือนรกมันมีจริง..” พอเขาได้ยินอย่างนั้นนะ พอคืนไหนที่เพื่อนชวนไปนั่งกินร้านแม่หม้าย พอเขานึกคำพูดของผมขึ้นมา เขาบอกว่าเขาต้องหยุดคิดเลย อันนี้คุยกันเล่นๆ ...ถ้าจะให้คนทั้งหมดมาตามสุนนะฮ์เรื่องนี้มันก็เป็นไปไม่ได้ ไม่ใช่ทุกคนที่ทำได้ พอเกิดมาเป็นผู้ชายนี้ เขาได้สิทธินั้นทันที แต่ถามว่าทุกคนทำได้ไหม ทำไม่ได้หรือ อัลลอฮ์ให้ความสามารถเรื่องนี้เฉพาะกับบางคน” (คุณซุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“ผู้ชายที่จะมีภรรยาคนที่สองต้องคิดให้ดี คิดให้รอบคอบ เพราะตัดสินใจเดินหน้าแล้วถอยหลังไม่ได้ ควรคิดวางแผนให้ทะลุปรุโปร่ง และคิดเพื่อไว้ด้วยว่าสิ่งที่แย่ที่สุดที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวเราคืออะไร ทั้งในเรื่องภรรยา ลูก ญาติพี่น้องภรรยา แล้วรับกับสภาวะนั้นได้หรือไม่ คุ่มค่าหรือไม่ ต้องคิดให้มากๆ เลย” (อับดุลลอฮ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556)

ความตระหนักในเรื่องการตรวจสอบในวันแห่งการตัดสิน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นัศรอครอว์มุสลิมประสบความสำเร็จ เมื่อการแต่งงานมาพร้อมกับความรับผิดชอบที่ต้องถูกสอบสวน การมีภรรยาหลายคนของผู้ชายจึงมิใช่เรื่องของการสนองความความต้องการทางเพศเพียงอย่างเดียว แต่กลับเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความสามารถและความพยายามอย่างสูงในการปฏิบัติให้อยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขที่ศาสนากำหนด ดังที่กล่าวว่า

“การดูแลครอบครัวเป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสมากสำหรับผม ไม่ใช่เรื่องเล่นเลย เวลาผมพรรคพวกมาถามว่าแต่งอีกคนดีไหม ผมจะบอกว่า ถ้าอยากรู้ว่านรกในคุณขามีจริงก็แต่งเลย” (คุณฆะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“สามีเคยบอกว่า ‘การตัดสินใจมีภรรยาหลายคนไม่ใช่เรื่องง่ายนะ เพราะข้างหนึ่งเข้าไปอยู่ในนรกแล้ว..’ เพราะเรื่องความยุติธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่อัลลอฮ์จะสอบสวนเขาในวันกิยามัต เขาจะบอกว่าข้างหนึ่งของเขาเข้าไปในนรกแล้ว ถ้าเขาพลาดตั้งไปหน่อยเดียวก็พลาดเลย ก็เหมือนการเป็นผู้นำไม่ใช่เรื่องง่าย อย่าคิดว่าเป็นผู้นำแล้วจะสบาย เมื่อคุณอยู่จุดที่สูง ความรับผิดชอบที่คุณจะถูกสอบสวนก็สูงด้วยเช่นเดียวกัน” (คุณกัสมา, 25 มกราคม 2556)

ทั้งนี้คุณสมบัติบางประการของผู้นำครอบครัวก็อาจไม่สามารถประเมินได้ล่วงหน้า อันเนื่องจากในบางช่วงจังหวะชีวิต บททดสอบที่ประสบกับครอบครัวอาจซับซ้อนและเหนือการคาดการณ์ ดังที่ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...ก่อนแต่งผมก็ไม่คิดว่าผมจะต้องใช้ความอดทนมากขนาดนี้ พอเจอจริงเราถึงจะรู้ อย่างกับคนที่สองนี้เคยเลิกกันแล้วนะ เพราะว่าเราทนไม่ได้ คือเราไม่อดทนพอ แต่พอเลิก ห่างกันได้ซักพัก ผมสงสารลูก ลูกเหมือนเป็นตัวแทนเรา สงสารลูกมากเลยต้องมานั่งคุยกันใหม่ กลับมาคืนดีกัน ทีนี้จากที่เขาเคยแรงนะ ก็ลดน้อยลง บางทีเขาอาจจะคิดได้ตอนที่ไม่ได้อยู่กับเรา การที่เรารู้คุณค่าของบางสิ่งบางอย่างก็ตอนที่ได้เสียสิ่งนั้นไปแล้ว คนที่สองเลยเริ่มอ่อนลงแล้วเพราะได้รับบทเรียนตอนที่เลิกกัน พอกลับมาคืนดีกันก็อยู่กันตามปกติ” (คุณเนาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“...ความรับผิดชอบนี้หนักมาก แต่ผมก็เรื่อยๆ กำลังพยายามทำให้ดี มันก็ไม่ถึงกับว่าต้องมานั่งเคร่งเครียดเรื่องแบบนี้อย่างเดียวไม่ถึงขนาดนั้นนะ เวลามีปัญหาอะไรเราก็ต้องถามผู้รู้ ปรึกษาคนที่เขาให้ทางออกแก่เราได้ ประเด็นหลักอยู่ที่หัวหน้าครอบครัวคนเดียว ต้องรู้สิทธิหน้าที่ของสามีภรรยา ถ้ายื่นหยัดบนความถูกต้องปัญหาต่างๆ ก็จะไม่เกิด” (คุณซุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

4.2.1.1 การสร้างความเข้าใจแก่ภรรยาคนหนึ่ง

เป็นที่รับทราบกันว่าธรรมชาติของผู้หญิงโดยทั่วไปมักจะไม่นิยมให้สามีมีภรรยาคนอื่น ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอันใด ฉะนั้นผู้เป็นสามีจึงควรมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างฐานความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ภรรยาคนหนึ่ง

“ผมคิดว่าถ้าผมเกิดปัญหาตั้งแต่คนแรก ถ้าคนแรกไม่เข้าใจ ผมคิดว่าคนที่สองสามก็จะเดินไปไม่ได้เหมือนกัน เพราะถ้าผมไม่สามารถจัดการกับครอบครัวหนึ่งและสองได้ สามก็คงจะไม่ตามมาหรอกครับ เพราะภรรยาผมทั้งหมดก็ยังมียามีแม่อยู่ทั้งหมดเลย” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“ผู้ชายต้องพยายามทำให้ภรรยาคนแรกเข้าใจให้ได้ก่อน ผู้ชายต้องทำให้ภรรยาคนแรกมั่นใจว่า การมีคนที่สองไม่ทำให้เขาต้องสูญเสียอะไรไป โดยเฉพาะความรัก การดูแลจากสามี อันนี้เป็นหน้าที่ของสามีที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ได้ ถ้ายังไม่มั่นใจว่าจะประคับประคองให้ทั้งสองครอบครัวได้ สามีเองก็อาจต้องล้มเลิกความคิดนั้น” (คุณฟาติหะฮะ, 1 มกราคม 2556)

“ภรรยาผมก็ไม่ได้ห้ามและก็ไม่ได้อยู่ เขาจะบอกมาให้คิดเอาเอง ประเมินเอาเอง เขาไม่ได้ห้ามหรอก เพราะถ้าเขาห้ามก็เท่ากับว่าเขาขัดคำสั่งของอัลลอฮ์ที่อัลลอฮ์บอกในกุรอานว่า ให้แต่งงานสอง สาม สี่ เริ่มจากสอง แล้วสาม แล้วสี่ แต่ถ้าสุเจ้าไตรงตรงแล้วไม่สามารถให้ความยุติธรรมได้ก็ให้มีหนึ่งคน คือเรื่องนี้ถ้าเราได้มีโอกาสคุยหรือกันในสังคมน่าจะดี” (คุณซุลกีฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“ผู้ชายต้องรู้จักภรรยาของตัวเองให้ดีว่าเขาจับเรื่องนี้ได้มากน้อยแค่ไหน นอกจากมีศาสนา มีเงินแล้วก็ต้องรู้ด้วยว่าภรรยาของตนเองมีแนวโน้มไปทางไหน หากภรรยาเป็นคนที่ต่อต้านเรื่องนี้อย่างมากอยู่แล้วก็ไม่ควรไปเสี่ยง เพราะจะกระทบอีกหลายอย่างเลย โดยเฉพาะเรื่องลูก ถ้าภรรยาต่อต้าน ก็จะพลอยทำให้ลูกต่อต้านไปด้วย ธรรมชาติของลูกจะสนิทกับแม่มากกว่าอยู่แล้ว เผลอๆ อาจทำให้ลูกพาลไปโกรธเกลียดพ่อตามด้วย” (คุณอับดุลลอฮ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556)

“ความเข้าใจนี้สำคัญมาก ถ้าภรรยาไม่เข้าใจก็จะยิ่งสร้างปัญหาให้แก่สังคม ยิ่งไปกันใหญ่ ทั้งคนที่อยู่ก่อนและคนที่มาใหม่ต้องเข้าใจ ถ้าคนใดคนหนึ่งไม่เข้าใจ อย่าเลย อย่าฝืน จะยิ่งสร้างปัญหา และสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีให้สังคมวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะคนรอบข้าง คนรอบข้างเราอาจตกมรดกโดยไม่รู้ตัว จากคำพูดของเขา ‘กูว่าแล้ว อยู่ไม่ได้...’ เพราะฉะนั้นถ้าไม่มั่นใจก็อย่าเสี่ยงเลยล่ะ” (คุณฟาอิซะฮะ, 11 ธันวาคม 2555)

ในอีกมุมหนึ่ง เสียงสะท้อนของภรรยาคนที่หนึ่งที่กลั่นมาจากประสบการณ์อันล้ำค่าของตนเองได้สะท้อนว่า

“...เราไม่เคยคิดว่าตัวเองจะเหนือกว่าใคร คนที่เหนือกว่าคือคนที่มีความมากกว่าเท่านั้น บางครั้งเราจะมองเพียงแต่ภายนอกไม่ได้ เพราะส่วนลึกๆ อัลลอสูเท่านั้นที่รู้ทั้งนี้ทั้งนั้น หลายคนมักจะบอกว่า มันอยู่ที่คนกลาง คือ อยู่ที่คนที่ เป็นสามี แต่สำหรับ มามาเท่าที่สัมผัสมาด้วยตนเอง คิดว่าไม่ใช่ ไม่เสมอไป ประเด็นหลักอยู่ที่ตัวภรรยา มากๆ ด้วย ไม่ใช่ภรรยาคนไหนคนใด ทุกคนสำคัญเท่ากันหมด มันอยู่ที่บรรดาภรรยา ไม่ได้อยู่ที่สามี” (คุณฟาอิชะฮุ, 11 ธันวาคม 2555)

การยอมจำนนต่อบทบัญญัติของพระเจ้าอย่างสิ้นเชิง ขอเพียงเป็นกำหนดของพระเจ้า พวกนางพร้อมที่จะน้อมรับ แม้เป็นการยินยอมที่ต้องเจ็บปวดก็ตาม สัมผัสได้จากรอยยิ้มและแววตาของผู้ให้ข้อมูลที่แฝงไปด้วยความเศร้า และความหวังว่าพระองค์จะตอบแทนความเสียสละด้วยสิ่งที่ดี ยิ่งกว่า ผู้ให้สัมผัสได้สะท้อนว่า

“ตอนนั้นเขาถามว่า ‘คุณคิดยังไงกับเรื่องการมีภรรยาสี่คน’ แล้วมามาก็ตอบว่า ‘ฉันไม่เคยปฏิเสธ โองการของอัลลอสูแม้แต่เพียงอายัดเดียว..ฉันยอมรับทั้งหมด การที่คุณจะมีภรรยาสี่คนฉันก็ไม่ปฏิเสธ และก็ไม่บังอาจที่จะปฏิเสธด้วย ถ้าคุณมีความสามารถที่จะให้ความยุติธรรมคุณก็แต่งได้’..” (คุณฟาอิชะฮุ, 11 ธันวาคม 2555)

สามีต้องพยายามปฏิบัติทำหน้าที่ต่อครอบครัวอย่างสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้ภรรยาคนที่หนึ่งมีความเชื่อมั่นและอุ่นใจว่าความรักความเอาใจใส่ที่เขาเคยได้รับจากสามียังคงเหมือนเดิม ดังที่ภรรยาคนที่หนึ่งท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“การที่เขาไปมีเมียอีกคน ความรับผิดชอบของเขาต่อเราต่อลูกก็ยังเหมือนเดิม เขาไม่ได้แย่งอย่างที่เรากังวล พอเขาไปบ้านนั่นก็เป็นเรื่องของเข เราจะไปเศร้าทำไม เราต้องทำทุกอย่างให้ตัวเองอยู่ในสภาวะนี้ได้สบายใจที่สุด เมื่อสามีกลับมาหาเราเขาก็เป็นสามีเรา เราต้องปรนนิบัติให้ดีที่สุด เมื่อสามีไปบ้านเขาก็เป็นสามีของเขา เราก็ไม่ต้องไปโทรมหรือก่อกวนให้เขาไม่สบายใจ” (คุณมาซ็อนะ, 10 มกราคม 2555)

“คนแรกเขาก็โอเค เพราะเขารู้ว่าเขาให้ลูกไม่ได้และเขาก็อายุมากแล้ว ก่อนแต่งกับคนแรกผมก็คุยเป็นเงื่อนไขไว้ว่า “ผมอายุยังน้อยนะ อาจจะมีภรรยาอีกคน..” เขาก็โอเค ก็

รับได้ ถ้าคุยตั้งแต่ต้นปัญหาจะไม่เกิด พอจะมีคนที่สองก็เลยไม่ต้องอธิบายเหตุผลอะไร
มาก เพราะตกลงกันไว้แล้ว” (คุณเมฆาชาติ, 25 มกราคม 2556)

แม้ว่าภรรยาจะไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของสามี แต่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งซึ่งเป็น
ภรรยาคนที่หนึ่งได้สะท้อนความคิดเห็นถึงความเชื่อฟังและยอมจำนนต่อหลักการของอัลลอฮ์ เมื่อ
ต้องเผชิญกับบททดสอบอันหนักหน่วงนี้ว่า

“ภรรยาไม่มีสิทธิ์จะไม่ยอม ถ้าผู้หญิงรับไม่ได้แล้วนี่เฉยๆไม่เป็นไรนะ แต่ถ้าผู้หญิง
ไปพูดว่า “ฉันไม่ยอม.. ถ้าเธอเอามาแล้วฉันจะอย่างนั้น จะอย่างนี้” ถ้าแบบนี้ไม่ได้นะ
เพราะเรื่องนี้เป็นหุกมของอัลลอฮ์ การนิ่งเป็นสิ่งที่ดีกว่า การพูดเยาะมันเสี่ยงต่อการไป
ขัดขึ้นหุกมของอัลลอฮ์” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2556)

“เรื่องนี้จะป็นพรอวัตดีหะมาอันของคณา นันเลขก็ว่าได้ โองการในอัลกุรอานที่อนุมัติ
ให้ผู้ชายแต่งงานได้ หนึ่ง สอง สาม สี่ นี้แหละที่สามารถเป็นพรอวัตดีหะมาอันของ
ภรรยาได้เลย บทบัญญัติเรื่องนี้เป็นตัวทดสอบอีหะมาอันของผู้หญิง ว่ากันอย่างนั้น”
(คุณฟาติหะฮะ, 1 มกราคม 2556)

“เรื่องนี้เป็นเรื่องที่อัลลอฮ์ต้องการทดสอบผู้หญิง สามีก็จะไม่ใช่คนเจ้าชู้นะ อัลลอฮ์
ต้องการจะทดสอบผู้หญิงคนหนึ่งเพื่อไม่ให้เขารักใครมากกว่าอัลลอฮ์ซะอาลา แม้แต่
สามีของเขาเอง ก็สำนึกเรื่องนี้ได้ตอนที่สามีไปมีภรรยาคนที่สอง จำได้เลยว่าตอน
นั้นก็จะบอกสามีว่า “ฉันรักเธอจัง รักที่สุดในโลกเลย” หลังจากนั้นสองเดือน อัลลอฮ์
ทดสอบเลย พระองค์ต้องการจะสอนให้เรารักพระองค์มากกว่าสิ่งอื่น ตั้งแต่แต่งงาน
สามีก็จะชอบสอนว่า อย่ารักเขามากเกินไปนะ อัลลอฮ์จะทดสอบเธอ ในร็อยรักเขา
สัก 50 พอ เขาก็จะสอนอย่างนี้ตลอด” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2555)

การที่ผู้เป็นสามีให้เกียรติภรรยาคนที่หนึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา
และการตัดสินใจ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวดำเนินไปอย่างราบรื่นได้มาก
ยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทั้งสองฝ่ายอีกด้วย

“...ถ้าสามีและภรรยาคนที่หนึ่งร่วมมือกัน คือ ทั้งสองคนทำความเข้าใจให้ชัดเจนกัน
ก่อนว่ารับได้ โอเคกับคนนั้นๆ แล้วมาคุยตกลงกันก่อน ก็ว่าสามารถสร้างความ
เชื่อมั่นและเอาชนะใจคนที่สองได้นะ เพราะมันจะทำให้คนที่สองเชื่อมั่นได้ระดับหนึ่ง

ว่าถึงแม่ฉันจะเป็นคนที่สอง แต่ชีวิตคู่ก็มีความสุขได้” (คุณฟาติหะฮฺ, 1 มกราคม 2556)

“การที่ผู้ชายคนหนึ่งจะหาคนที่สองไม่ใช่เขาเอาแบบไม่เลิคนะ อย่างคนที่สองของสามีก็เ็นที่อยู่สวายนะ ถ้าดูรวมๆนะ ผู้ชายจะเลือกหน้าตามาก่อน ฐานะจะเป็นรอง เดี่ยวค่อยมาช่วยทำมาหากินกัน ผู้ชายจะคิดแค่นี้ๆ คิดแบบแก้ปัญหาคณะหน้าไปก่อน มีให้แก้ได้ทุกวัน แต่ผู้หญิงจะคิดอีกแบบนะ บางครอบครัวเขาก็อยู่กันนะ มีสามสี่คนก็อยู่กันดี นานับถือนะ ถ้าเข้าใจศาสนากันหมดก็จะไม่มีเรื่องอิจฉากัน ของเ็นนี้มีบ้างนะ เพราะเ็นเองก็ไม่ได้ยอมรับทั้งหมดหรือค คือไม่ว่าเ็นเองหรือน้องเขา เ็นยังมีเรื่องอิจฉาริษยากันอยู่ แต่เราจะเจียบตรงนั้น ได้ไหม” (คุณมาซือนะ, 10 มกราคม 2555)

ดังนั้น การสร้างความเข้าใจแก่ภรรยาจึงถือเป็นความจำเป็น เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความความสงบสุขและมั่นคงของครอบครัวต่อไป

4.2.1.3 ความเข้าใจผู้หญิงมุสลิมในสังคม

แม้ตัวเลขทางสถิติในปัจจุบันระบุว่าอัตราส่วนจำนวนของผู้หญิงมีจำนวนมากกว่าจำนวนของผู้ชาย หากมีความจำเป็นต้องถึงยุคสมัยของการสร้างครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนจริงแล้ว ความท้าทายอีกประการหนึ่ง คือ การทำให้ผู้หญิงที่ยังไม่ได้รับการแต่งงานนั้นมีคุณสมบัติเหมาะสมแก่การเป็นภรรยาลำดับที่สอง สาม หรือสี่ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า

“คนที่ตามมาทีหลัง ภรรยาคนที่สอง คนที่สามก็เช่นกัน เขาก็ต้องมีความเข้าใจในเดาศีตจริงๆแล้วคนที่สองเขาก็เจอบททดสอบหนักไม่แพ้เรานะ เพราะว่าถ้าพูดถึงการยอมรับจากสังคม เขาก็ต้องเจอเรื่องท้าทายเยอะมาก ต้องสวนกระแสและเป็นกบฏต่อความคิดของคนในสังคม” (คุณฟาอิหะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

“คนที่เป็นทัพหลังต้องเจ้ง แม่ศรีเรือนต้องเก่งถึงจะจัดการเรื่องลูก เรื่องครอบครัวโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งสามีตลอดเวลา สามีก็ต้องคุณภาพรวมของการจัดการในบ้านอีกชั้นหนึ่ง ถึงบอกว่าสามีต้องเก่งกว่าภรรยา แต่ภรรยาที่เก่งเหมือนกัน สามีเก่งอยู่คนเดียวก็บริหารครอบครัวไม่ไหว มีภรรยาโง่ก็เสริ์จอีก” (คุณเมาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“...ที่สำคัญหัวใจของนางต้องผูกพันกับพระเจ้า ต้องนึกอยู่เสมอว่าทุกอย่างอัลลอฮ์กำหนดคนะ บางทีใจเราอยากให้เป็นอีกอย่าง แต่ในเมื่อสิ่งที่อัลลอฮ์ให้มันเป็นอีกอย่างหนึ่ง เราก็ต้องยอมรับ กะว่าผู้หญิงควรผ่านกระบวนการขัดเกลาด้วยนะ ที่กะสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ ก็เพราะผ่านกระบวนการขัดเกลาด้วย ครอบครัวที่เกิดแต่ปัญหา กะว่าหัวใจเขาไม่ได้ยอมสยบกับอิสลาม” (คุณอะตีกะฮุส, 28 ธันวาคม 2555)

“ผมว่าเรื่องนี้ถ้าคุยกันเยอะๆ ผู้หญิงเขาอาจไม่เข้าใจ แต่ถ้าเรามาคุยกันวงเล็กๆ อย่างนี้ถาม-ตอบ ไปมา ปัญหาที่เขาข้องใจอยู่เรื่องอะไร เรื่องอะไรที่เขากลัว เราอธิบายให้เขาได้ ถ้าสิ่งที่เขากลัวคือ การให้ความยุติธรรม ถามว่าในชีวิตประจำวันเขาก่อนการแต่งงาน เขาเคยให้ความสำคัญกับความยุติธรรมด้วยไหม ไม่เคยเลย ความยุติธรรมไม่ได้มีเฉพาะในเรื่องการแต่งงาน แต่ทำไมพอจะแต่งงานถึงมาเจอเฉพาะเรื่องความยุติธรรม ทั้งที่มีสิ่งอื่นที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน” (อับลูรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

สิ่งที่ดูเหมือนเป็นไปได้ยากจะสามารถยุติได้ทันที เมื่อความศรัทธาหรืออีมานได้ถูกบรรจุเข้าไปในหัวใจของผู้หญิงยุคนี้ เพราะความศรัทธาที่ลึกซึ้งจะครอบคลุมและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติด้าน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ในอิสลามมีการอธิบายที่บอกว่าผู้หญิงมาจากครอบครัวเดียวกัน เขาเป็นหนึ่งในเดียวกับผู้ชายคนอื่นๆ การอยู่บนความเหมือนของอุดมคติย่อมไม่เกิดการกระอักกระอ่วนและยอมไม่ทำให้เกิดการปะทะ แต่ถ้าหากว่ามีความต่างระหว่างความคิดของคนทีหนึ่งและคนที่สอง หรือแม้กระทั่งเพื่อนบ้านที่อยู่ด้วยกัน ก็อาจเกิดการปะทะ อิสลามหลีกเลี่ยงการปะทะในทุกรูปแบบ ดังนั้นครอบครัวจะต้องเป็นการตอบโจทย์ความรัก ความอบอุ่น และปรัชญาชีวิตของพระเจ้า สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่อิสลามมี แต่ในศาสนาอื่นไม่มี” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“ถ้าคนที่มีอิหม่านต่ออัลลอฮ์ อย่างหนักแน่นจริง ยึดมั่นและมอบหมายต่อพระองค์อย่างแท้จริง กะว่าเขาปรับได้นะ เพราะยังไงๆ เรื่องนี้ก็เป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ และท่านนบีก็ได้ทำเป็นแบบอย่างแล้วว่าครอบครัวในอิสลามเป็นอย่างนี้จริง” (คุณฟาติหะฮุส, 1 มกราคม 2556)

“ไม่ต้องมีอะไรพิเศษเลยนะ แค่ต้องรู้ว่าเขาเข้าใจอิสลามแค่ไหน ก็คุณสมบัติปกติของมุสลิมะฮ์ที่คิดหนึ่ง แต่อาจต้องอาศัยความเสียสละ ความอดทน และความอ่อนโยนมากหน่อย ต้องเข้าใจว่าเราเป็นพี่น้องกัน ต้องมีมารยาทในแบบอิสลาม ต้องเป็นคนใจกว้าง และก็หลุดพ้น” (คุณอะดีกะฮ์, 28 ธันวาคม 2555)

ผู้หญิงควรได้รับความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเป้าหมายที่แท้จริงของการแต่งงานในศาสนาอิสลามว่ามีวัตถุประสงค์ที่มากกว่าการสนองความต้องการทางเพศ หากว่าผู้หญิงมีวิสัยทัศน์มองเป้าหมายของการมีชีวิตให้ถึงโลกหน้า อาจช่วยให้การตัดสินใจแต่งงานเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“การสั่งสอนและการขัดเกลาให้ผู้หญิงมุสลิมะฮ์มีความเข้าใจอิสลามที่แท้จริง กระบวนการขัดเกลาจะสร้างให้เขาเป็นผู้หญิงที่สามารถยืนหยัดในหลักการของอัลลอฮ์ท่ามกลางการต่อต้านของคนที่ไม่เข้าใจได้ ถ้าผู้หญิงคนนั้นเข้าใจเป้าหมายชีวิตที่แท้จริง และหลักการคำสอนของอิสลามที่แท้จริงแล้ว ก็ว่าเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับชีวิตของมุสลิมะฮ์คนหนึ่งที่จะอยู่บน โลกนี้เพียงแค่นี้” (คุณฟาติหะฮ์, 1 มกราคม 2556)

“คงต้องย้อนถามก่อนว่าการที่ผู้หญิงคนหนึ่งตัดสินใจแต่งงานนี้เพื่ออะไร ใครตั้งเจตนาไว้ยังใจอัลลอฮ์ก็จะให้ตามเจตนาที่เขาหวังไว้ ถ้าคนที่เขามีเป้าหมายชีวิตชัดเจน เลือกผู้ชายที่เข้าใจศาสนาที่จะพาเราและลูกๆ ไปสู่สิ่งที่ดีได้ ถ้าเรามั่นใจว่าเขาจะเป็นผู้นำเราทั้งโลกนี้และโลกหน้าได้ แรงกดดันจากครอบครัวก็จะไม่เป็นปัญหา” (คุณอะดีกะฮ์, 28 ธันวาคม 2555)

“ผมคิดว่าเหตุผลหลักๆ ของเรื่องนี้คงมาจากเหตุผลที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกี่ยวพันและเชื่อมโยงกันระหว่างผู้หญิงคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่ง แต่การเกี่ยวโยงกันระหว่างคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่งต้องอยู่ภายใต้ปรัชญาชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน ถ้าแตกต่างกันก็อยู่ไม่ได้” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

แต่ถึงกระนั้น หากว่าผู้หญิงอยู่ในสถานะที่มีทางเลือกสำหรับการแต่งงาน การเลือกผู้ชาย โสดที่มีความพร้อมในเรื่องศาสนาก็เป็นสิ่งที่น่าสนับสนุนให้กระทำมากกว่า ดังที่คุณกัสม่าได้กล่าวไว้ว่า

“ไม่ง่ายเลยที่ผู้หญิงโสดจะยอมเป็นคนที่สอง ถ้าเป็นไปได้หากเขามีทางเลือกที่ดี คือมีผู้ชายที่ดีมีศาสนา มารยาทดี และก็ยังไม่มีภรรยา เขาก็ควรจะเลือกคนนั้น ก็คิดว่าการมาเป็นภรรยาคนที่สองอยู่แล้ว เพราะภรรยาคนที่สองเขาต้องเจอบททดสอบที่หนักกว่า ต้องอดทน ต้องต่อสู้กับสังคม ต้องยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ได้” (คุณกัสมมา, 25 มกราคม 2556)

ระบบการศึกษามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงยุคปัจจุบันซึ่ง ผู้หญิงที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จะมีความคาดหวังในคุณสมบัติของคู่ครองที่สูงขึ้นตามเช่นเดียวกัน

“...ครั้งหนึ่งผมเคยถามตอนการบรรยายที่มหาลัยหนึ่งว่า ‘คุณมั่นใจหรือว่าผู้หญิงที่นั่งอยู่ในห้องทั้งหมดนี้จะมีโอกาสได้แต่งงาน..?’ แค่นี้เราก็ยังรับประกันไม่ได้เลย ยิ่งผู้หญิงถ้าเรียนสูงตัวเล็กก็จะยิ่งน้อย เวลาทำงานก็ต้องเจอผู้ชายอีกวัยหนึ่ง แน่นอนถ้าเป็นผู้ชายอีกวัยหนึ่ง ถ้า 30 ขึ้นไปนี่ก็ต้องแต่งงานมาแล้ว นี่กับแม่บ้านผมก็นั่งคุยว่าลูกเรียนจบปริญญาตรีก็ให้แต่งงานเลย พอเรียนต่อปริญญาโทก็จะคิดอีกแบบ เจอผู้ชายคนนั้นก็ไม่ใช่ชอบ คนนี้ก็ไม่ใช่ชอบ เขาจะคิดแบบที่เขาคิด เรารู้ว่าหลักสูตรการศึกษาสอนคนให้เป็นอย่างนั้น ทำให้รู้สึกว่าคุณสูงกว่า เลือกไปเลือกมาในที่สุดก็ไม่มีโอกาสได้แต่งงาน คนแบบนี้มีไม่น้อยในสังคม” (คุณอับดุลรอเซะ , 15 มกราคม 2556)

“...การคิดว่า ‘ยอมโสดไปจนตายดีกว่าไปเป็นคนที่สองของใคร’ จะมีเยอะในหมู่คนที่มีการศึกษาสูง เขาก็อาจจะมอดมกการณของเขาที่หนักแน่น แต่ตามหลักการแล้ว การคิดอย่างนี้ไม่ถูกต้อง มันเหมือนว่าเขาปฏิเสธหลักการของอัลลอฮ์หรือเปล่า เรื่องของความรู้สึกกับเรื่องหลักการศาสนาต้องแยกกันให้ออก ความรู้สึกมีได้ แต่ต้องไม่ไปต่อต้านหลักการของอัลลอฮ์ เรื่องนี้มันค้านกับความรู้สึกของผู้หญิง แต่ในเมื่อเป็นหลักการของอัลลอฮ์ เราก็ต้องทำใจรับให้ได้” (คุณกัสมมา, 25 มกราคม 2556)

“...เป็นผู้หญิงเรียนสูงแค่ไหนก็ต้องกลับมาทำหน้าที่ของภรรยา เมื่อเป็นภรรยา บทบาทต่อไปก็คือการมีลูก ฉะนั้นหน้าที่สำคัญของเธอคือการเป็นภรรยาและการสอนลูก ฉะนั้นเธอต้องหาคนที่เข้าใจอิสลามมาเป็นสามี เพราะการที่สามีเข้าใจอิสลามและทำงานเพื่ออิสลาม เธอจะได้รับผลบุญจากส่วนนั้นด้วย” (คุณฟาอิซะฮฺ, 11 ธันวาคม 2555)

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งตั้งข้อสังเกตประเด็นหนึ่งไว้อย่างน่าสนใจ ถึงวิกฤติในสังคมปัจจุบันที่ผู้ชายมีจำนวนน้อยและในความน้อยก็ยังมีขาดคุณภาพ ทำให้ทางเลือกของผู้หญิงที่ดีที่ยังไม่มีครอบครัวและขาดการดูแลด้อยลงไปด้วย ผู้หญิงจึงมีความจำเป็นต้องปรับวิธีคิดในเรื่องการมีครอบครัวให้สอดคล้องกับภาวะวิกฤติดังกล่าว ดังที่คุณอับดุลรอเซาะได้กล่าวไว้ว่า

“...แค่จำนวนผู้หญิงต่อผู้ชายในห้องเรียน ก็มองเห็นภาพได้ชัดเจนแล้ว ที่ผมไปเจอมานะ เป็นมหาลัยเอกชนแห่งหนึ่งนะ ในห้องมีผู้ชายอยู่สองคน ผู้หญิงสามสิบกว่า แล้วผู้ชายสองคนก็น้ำตาเหมือนเด็กติดยาไปชะคนหนึ่ง อีกคนหนึ่งที่ไม่ติดยานั้นดูจากลักษณะข้างนอกก็หน่อมแน่น วันนั้นผมเจอที่หาดใหญ่ ผมถามผู้หญิงไปว่า “นี่น้องผู้ชายที่ดีกว่านี้ไม่มีแล้วหรือ” เขาก็ตอบเบาๆ ว่าในห้องมีผู้ชายแค่สองคนนี่แหละ เขาก็เลยจำเป็นต้องเอาเป็นแฟน คุณแล้วน่าจะติดยามาจากบ้าน ผู้หญิงที่มาด้วยกันกับเขาถ้าไม่มากับผู้ชายสองคนนี่ จะให้เขามากับใคร อย่างน้อยผู้ชายก็ได้ช่วยดูแลเขา แสดงว่าผู้ชายบางคนก็มองด้วยสายตาเราแล้วไม่มีศักยภาพอะไรเลยนี่นะ แต่ผู้หญิงที่ไม่มีที่พึ่งเขาก็ต้องพึ่งสองคนนี่แหละ ผู้ชายที่ดีในปัจจุบันมันมีอยู่น้อยจริง แล้วถ้าผู้หญิงไม่ปรับวิธีคิดนะ ไม่มีโอกาสได้แต่งงานหรือ! ...ผมก็มีลูกสาว ถ้าไม่ฝึกให้ลูกคิดอย่างนี้นะ โอกาสที่ลูกโตมาจะได้แต่งงานนี้ยาก” (คุณอับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

โดยสรุป กล่าวได้ว่าในอนาคตเมื่อถึงสภาวะจำเป็นนั้นจริงและมีตัวอย่างครอบครัวที่บริหารจัดการได้ดีเกิดขึ้นให้เห็นในภาคปฏิบัติแล้ว ผู้หญิงในสังคมก็มีความเป็นไปได้ที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติและเปิดโอกาสให้กับทางเลือกใหม่ในชีวิตการแต่งงานได้

4.2.2.1 ระดับสังคม

สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยย่อยหนึ่งในสังคม ครอบครัวจะเข้มแข็งได้จึงต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนจากชุมชนและสังคมรอบข้างประกอบ แม้ว่ารูปแบบชีวิตของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนอาจเป็นรูปแบบครอบครัวที่สังคมปัจจุบันยังไม่ให้การยอมรับเท่าที่ควร แต่สิ่งที่คนในสังคมพึงกระทำ คือ การพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าการวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่สร้างสรรค์หรือการซ้ำเติมบาดแผลเดิมที่ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในระดับภาพรวมของสังคม คือ ความผิดพลาดในบางครอบครัวที่ขาดการบริหารจัดการที่ดี การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคม ตลอดจนการศึกษาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการนำบทบัญญัติการมีภรรยาหลายคนมาใช้ในปัจจุบัน

4.2.2.1.1 ความผิดพลาดจากครอบครัวที่บริหารจัดการล้มเหลว

การที่สังคมเคยชินกับภาพความล้มเหลวของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในวงกว้างว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถเป็นจริงในทางปฏิบัติได้ ซึ่งอันที่จริงแล้วสิ่งที่สังคมควรเรียนรู้คือการศึกษสาเหตุของความล้มเหลวดังกล่าวว่ามาจากความผิดพลาดประการใดมากกว่า เพื่อนำมาเป็นบทเรียนและหาแนวทางแก้ไข และเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความผิดพลาดลักษณะดังกล่าวซ้ำซ้อนในสังคมมุสลิมต่อไป

สาเหตุประการหนึ่งของความล้มเหลวมาจากการตัดสินใจแต่งงานเพราะความตึกะนอง ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นติดตามมาภายหลัง ขาดความรับผิดชอบ และไม่ได้เข้าใจเงื่อนไขข้อพึงปฏิบัติทางศาสนาอย่างชัดเจน ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“ผู้ชายประเภทที่มีอำนาจ มีเงิน แต่ไม่ได้เข้าใจหลักการศาสนาเรื่องนี้ เช่น พวกนักการเมือง ผู้มีอิทธิพล หรือพวกคนรวยๆ ที่เขามีเมียหลายคน คนพวกนี้ก็น่ากลัวไปอีกแบบนะ เพราะการมีคนที่สองสามด้วยเหตุผลทางอารมณ์มักจะอยู่กันไม่ชียาว และคนที่เสียหายและต้องรับภาระต่อไปก็คือผู้หญิง” (คุณกัสมมา, 25 มกราคม 2556)

“พวกที่มีเมียหลายคนแล้วไม่รับผิดชอบ ในหมู่เพื่อนๆ กันนะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่ไม่รู้ศาสนา คนที่มีความรู้เขาไม่ทำหอรอกอย่างนั้น การถูกสอบสวนเรื่องหน้าที่ต่อภรรยาเป็นเรื่องใหญ่ๆ ผมเองยังกลัวเลย ก็จะคุยกับภรรยาตลอด ต่อรองโดยใช้หลักความจำเป็นและหลักความยินยอม” (คุณเขาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“ที่แต่งแล้วสร้างปัญหาที่เยอะ ได้แล้วทิ้งก็เยอะ เลยทำให้คนมีเมียเยอะเป็นเรื่องเสีย จะได้ยินบ่อยนะว่าพอออกตะฮะฮุกก็ได้เมียจริงๆ แล้วพวกอื่นก็เยอะแต่เขาไม่เอามาพูดอะไรอีกอย่างหนึ่งอย่าไปคุดอ้อให้เขาแยกกันนะ มันบาป เราต้องขอคุดอ้อให้เราอดทนในสิ่งที่อัลลอฮุทดสอบให้ผ่านไปได้ ขออย่าให้อัลลอฮุส่งข้อสอบยากๆ มาให้เราเลย เพราะเรานี้อ่อนแอยิ่งนัก แล้วบททดสอบมันมาไม่ยั้งไม่หยุดจริงๆ เลย” (คุณมาซีอนะ, 10 มกราคม 2555)

“การมีคนที่สองแล้วก็เอามาแบ่ง มาอวดเพื่อน ผมว่าแบบนี้มันไม่ใช่เรื่องดีนะ มันเป็นเรื่องของศาสนาที่ไม่ควรเอามาล้อเล่นกัน เราต้องให้เกียรติผู้หญิงเขาด้วย สิทธิเขาก็มีศักดิ์ศรีของเขาก็มี เราไม่ควรเอามาทำเล่น” (คุณซุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

การสร้างครอบครัวต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการภรรยาหลายคนให้สังคมได้เห็นในเชิงปฏิบัติ อาจจะช่วยปลี่ยนแนวความคิดที่ไม่ถูกต้องออกไปได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความเห็นว่า

“ผมว่าสิ่งแรกก็คือ ต้องทำให้เกิดตัวอย่างที่ดีก่อน ถ้าคนที่มีภรรยามากกว่าหนึ่งคนยังมีปัญหาครอบครัวอยู่ ทศนคติของสังคมก็ยังไม่เปลี่ยนไม่ได้ ระหว่างสิ่งที่เป็นตัวบทกับบทเรียนของชีวิตจริง มันจะไปด้วยกันไม่ได้ สังคมรู้ว่าตัวบทนั้นถูกต้อง แต่บทเรียนจากครอบครัวที่มีภรรยาเกินกว่าหนึ่งคนแล้วมีปัญหา นั่นจะเป็นตัวตอกย้ำให้เขาต่อต้านสิ่งนั้นได้ทันที วิธีที่จะให้สังคมยอมรับครอบครัวลักษณะนี้ได้ คือ เมื่อแต่งงานกับภรรยามากกว่าหนึ่งคนแล้ว ต้องทำให้เป็นตัวอย่างที่ดี และจะต้องแสดงให้เห็นภาพที่หักล้างความคิดเดิมๆ ของคนปกติทั่วไป สังคมถึงจะยอมรับได้” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“...ทัศนคติคนเราที่อาจยังฝังใจกับภาพครอบครัวที่มีเมียหลายคนแล้วบริหารล้มเหลว สามีทิ้ง ไม่รับผิดชอบ ครอบครัวแตกแยก ลูกและทะเล ผู้หญิงก็กลายเป็นภาระของสังคม ภาพลบๆ อย่างนี้แม้ปัจจุบันเองก็ยังมีให้เห็น เลยไปสร้างภาพไม่ดีให้กับครอบครัวที่เขาตั้งใจปฏิบัติตามหลักการอิสลามอย่างจริงจัง” (คุณกัสม่า, 25 มกราคม 2556)

และอาจมีสาเหตุมาจากการไม่ได้มีการออกแบบมาตั้งแต่ต้น จึงทำให้ขาดขั้นตอนของการสร้างความเข้าใจแก่ภรรยา การที่ภรรยาคนแรกไม่ทันได้เตรียมความพร้อมของจิตใจทำให้ขาดการตั้งรับที่ดี ส่งผลให้กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกอย่างมาก จนไม่สามารถจะปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตคู่ได้ ดังที่ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ผู้ชายต้องออกแบบมาตั้งแต่ต้น ไม่ใช่เพิ่งมานึกออกตอนกลางทางแล้ว อย่างนั้นก็กลับยาก ผู้ชายบางคนดูสนุกสนานเหลือเกินพอพูดถึงมีเมียหลายคน ผมมักจะตอบไปว่า “มีแล้วจะรู้สึก..” (คุณเมาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

นอกจากนี้ สาเหตุของความล้มเหลวอาจมาจากความไม่เข้าใจของภรรยาซึ่งเป็นสมาชิกคนใหม่ หรืออาจไม่เข้มแข็งพอกับการเผชิญกับบททดสอบภายในครอบครัว หรือไม่สามารถรับแรงดันจากสังคมได้ ดังที่กล่าวว่า

“ผู้หญิงบางคนป่วนก็มีนะ พอมมาเป็นภรรยาคนที่สองก็สร้างปัญหา เรียกร้องความสนใจจากสามีให้ตัวเองคนเดียว ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ถ้าไม่อยู่กับอิสลาม ไม่หาความรู้อิสลามมาเติมบ่อๆ ก็เหนื่อยเหมือนกัน เมื่อเริ่มเอาความต้องการด้านวัตถุมาเป็นประเด็นก็จะอยู่กันไม่ได้ไม่นาน ซักพักก็ไปแล้ว” (คุณอะติกะฮฺ, 28 ธันวาคม 2555)

“คนที่จะตัดสินใจมาอยู่จุดนี้ต้องมีความอดทนมากๆ เลย ต้องเป็นผู้หญิงเข้มแข็ง คือพึ่งตัวเองได้ เพราะบางครั้งเราต้องการสามีแต่เขาไม่อยู่ เราก็ต้องช่วยเหลือตัวเองให้ได้ และก็ต้องเข้าใจหลักการศาสนาในเรื่องนี้ให้ชัด เมื่อตัดสินใจมาอยู่ ณ จุดนี้ ก็ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ให้ได้” (คุณกัสม่า, 25 มกราคม 2556)

4.2.2.1.2 การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคม

การนำเสนอความคิดที่ถูกต้องแก่สังคมเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุนให้กระทำ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่ที่ประสบกับครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนมาจากปัจจัยภายนอก กล่าวคือ เครือญาติ เพื่อนฝูง คนรอบข้าง ยังไม่ได้มีการยอมรับการมีอยู่ของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนเท่าที่ควร การให้สังคมได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องน่าจะช่วยลดปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง

“...เราไม่ได้เอาผลกระทบของการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนไปกระตุ้นให้สังคมเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนุกสนาน แต่เราอยากให้สังคมได้เห็นว่ามีสิ่งที่ดีที่อิสลามได้สอนไว้ นั่น เราสามารถนำมาใช้ได้อย่างสวยงาม ถ้าเราต้องเข้าไปให้ถึงแก่นของคำสอนอิสลาม ถ้าเราไม่เข้าใจให้ถึงแก่นแท้เหล่านั้น เราก็คงไม่สามารถนำคำสอนอิสลามมาใช้ได้เหมือนกัน” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“สังคมเรากับเรื่องนี้มันเป็นบาดแผล อย่าไปว่าคนต่างศาสนิกเลย คนมุสลิมเองก็ยังไม่เข้าใจ เรื่องนี้มันเป็นบาดแผลในสังคมมานาน เราทุกคนจะมาล้างบาดแผลคงไม่ง่าย ต้องออกมาพูดเรื่องนี้กันบ่อยๆ ถ้าถามว่าสื่อที่วิมุสลิมที่มีอยู่ตอนนี้ มีใครกล้ามาพูดเรื่องนี้บ้าง ไม่มีเลย หากวันนี้มีทีวีดาวเทียมช่องไหนมาพูดเรื่องนี้ ผมว่าอาจโดนปิดไปก็ได้ เพราะผู้หญิงโทรศัพท์มาประท้วงสั่งให้ปิด” (คุณอับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

ความเข้าใจของมุสลิมในสังคมปัจจุบันบางส่วนยังคงคิดว่าระบบครอบครัวในอิสลามคือลักษณะเดียวกันกับระบบ “เมียน้อย-เมียหลวง” ในศาสนาอื่นๆ ซึ่งความเป็นจริงแล้วไม่มี

ส่วนเกี่ยวข้องกันแต่อย่างใด ศาสนาอิสลามได้ยกเกียรติสตรีและให้สิทธิแก่ภรรยาทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนที่หนึ่งหรือคนที่สองก็ควรได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนว่า

“...เขายังคิดว่าเป็นเรื่องเดียวกับเมียน้อยเมียหลวง แต่จริงๆ แล้วในหลักอิสลามคนที่หนึ่งกับคนที่สองมีสิทธิเท่ากันหมดทุกอย่าง ไม่มีใครเหนือกว่าใคร คนเรายังติดยึดอยู่กับสังคมไทยโบราณที่ไม่ใช่แบบอิสลาม..ที่มองว่าผู้หญิงที่เป็นคนที่สองเป็นเมียน้อยคนแรกเป็นเมียหลวง” (คุณเมฆาชาลี, 25 มกราคม 2556)

“มุสลิมบางคนก็ยังไม่เข้าใจ ก็ยังเรียกครอบครัวเราแบบใช้คำว่า “เมียหลวง” “เมียน้อย” อยู่จริงๆ ในอิสลามไม่มีคำนี้ละ อิสลามจะเรียกว่าภรรยาคนที่หนึ่ง ภรรยาคนที่สอง เพราะมาก่อนมาหลังก็เหมือนกัน” (คุณกัทสมา, 25 มกราคม 2556)

“คนมักจะมองว่าคนที่สองไปแย่งของรักของหวงของคนหนึ่งมา ไปสร้างความแตกแยกให้กับบ้านแรก การคิดแบบนี้ยังเป็นความคิดแบบญาฮีลียะฮุนะคะ เรื่องที่ทำให้เรานักใจก็ตรงนี้ละคะ ...สังคมข้าราชการเขาก็จะถือเรื่องนี้มาก เขาจะมองว่าเราไปเป็นเมียน้อย ไปแย่งสามีคนอื่น เขาไม่เข้าใจไง” (คุณฟาติหะฮุ, 1 มกราคม 2556)

การนำหลักคำสอนศาสนาที่ถูกต้องมาเผยแพร่ให้คนในสังคมได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เป็นแนวทางหนึ่งในการเยียวยาปัญหา การนำเสนอผ่านสื่อมุสลิมเป็นช่องทางหนึ่งที่จะเผยแพร่ความรู้ในวงกว้างได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า

“เราจะไปขึ้นป้ายประกาศเรื่องแบบนี้ก็ไม่ได้ชะด้วย แล้วจะให้คนในสังคมเข้าใจถูกต้องขึ้นยังไง ก็คงต้องแทรกตามสื่อ พกวิทยุ โทรทัศน์ คือสื่อต้องพูดออกมาบ้างว่าหลักการที่ศาสนาอิสลามบอกไว้ในเรื่องนี้เป็นยังไง” (คุณฟาติหะฮุ, 1 มกราคม 2556)

“ต้องให้ความรู้หลักการศาสนาที่ถูกต้อง ทั้งผู้ชายและผู้หญิง แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนไม่ค่อยมีใครกล้าออกมาพูดให้เข้าใจ สื่อมุสลิมต้องช่วยทำหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง พักหลังที่วิมุสลิมหลายๆ ช่องก็เริ่มเอาเรื่องนี้มาพูดมากขึ้น แต่สื่อตรงนี้บางทีก็ไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มคนหรอกครับ” (คุณเมฆาชาลี, 25 มกราคม 2556)

“ต้องให้คนรู้จักอิสลามอย่างแท้จริง เพราะคนส่วนใหญ่ของบ้านเราก็คงยังไม่ได้เข้าใจอิสลามอย่างจริงๆ เขาก็แค่เป็นมุสลิมตามพ่อแม่ เขาไม่ได้เข้าใจอิสลามแบบที่เกิดจาก

การเรียนรู้และศึกษาด้วยตนเอง ก็เลยเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนความเข้าใจ ถ้าเขาได้รู้ว่าเรื่องการเมืองมีกรรมาหลายคนเป็นหลักการของอัลลอฮ์ และเป็นสิ่งที่ท่านนบีก็ได้ปฏิบัติมาก่อน เขาก็จะไม่ต่อต้านเรื่องนี้” (คุณฟาติหะฮ์, 1 มกราคม 2556)

การสร้าง ความเข้าใจแก่สังคมสามารถนำเสนอผ่านรูปแบบการจัดเสวนาอบรม ซึ่งอาจเป็นการพูดคุยเรื่องการสร้างครอบครัวตามแนวทางอิสลาม แต่สอดแทรกเนื้อหาการเมืองกรรมาหลายคนในอิสลามเข้าไปด้วย เพื่อเป็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อ ประชาชาติอิสลามใน ภายภาคหน้า ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะว่า

“..ต้องจัดอบรมเสวนากันเรื่องนี้ หนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ควรมีให้มากขึ้น เราอาจจะ อบรมเนื้อหาเรื่องครอบครัวมุสลิมทั่วไป แต่ทุกครั้งให้มีการพูดถึงเรื่องเหล่านี้ด้วย พูดสภาพความเป็นจริงของสังคมให้เขาได้ทราบถึงความจำเป็นของเรื่องนี้ต่อภาพรวม ของสังคม” (คุณอับดุลรอเซาะ, 15 มกราคม 2556)

“...สังคมยังไม่มี ความเข้าใจ ไม่เข้าใจบริบทของโลกที่กำลังเปลี่ยนไป เมื่อสังคมไม่ เข้าใจก็อาจทำให้ปัญหาทับถมมากขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาขึ้นมา ก็จะต้องเกิดมากขึ้น เพราะมี ผู้หญิงแต่งงานแล้วก็จะถือสามีของนางไม่ไปมีหญิงอื่น นางไม่ได้เข้าใจว่าการนำ ผู้หญิงที่ดีเข้ามาสู่ครอบครัวนั้นจะนำความเมตตาของอัลลอฮ์มาสู่ครอบครัวด้วย นาง ไม่ได้เข้าใจอย่างนั้น และนางไม่ได้เข้าใจว่าการเสียสละของนางเพื่อพี่น้องคนอื่นนั้น จะทำให้นางได้รับตำแหน่งอันสูงส่งบนสวนสวรรค์ด้วย ดังนั้น ความไม่เข้าใจเหล่านั้น จะเป็นกำแพงที่ขวางกั้นการมีภรรยาที่มากกว่าหนึ่งคนได้ ...เป็นเรื่องของเกมสัจชีวิตที่ บอกตายตัวไม่ได้” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

4.2.2.1.3 ความเหมาะสมของการนำบทบัญญัติเรื่องนี้มาใช้ในปัจจุบัน

สภาพความเป็นจริงของสังคมมุสลิมยุคปัจจุบัน หากเราใช้ความคิดอย่างเป็นกลางใน การวิเคราะห์จะพบว่า ปรากฏการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมล้วนมีคำตอบและมีทางออกอยู่ในคำ สอนของอิสลาม สภาพของประชากรเพศหญิงที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ และในขณะเดียวกัน ประชากรเพศชายที่มีจำนวนและคุณภาพลดน้อยลง ศาสนาอิสลามจึงเสนอทางเลือกด้วยบทบัญญัติที่ มีความครอบคลุมและสมบูรณ์แบบเพื่อจะรักษาไว้ซึ่งคุณธรรมที่ดงามไว้ในสังคม แต่บทบัญญัติ ดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในยุคปัจจุบันแล้วหรือไม่นั้น คงต้องพิจารณาจากความพร้อม ของหลายองค์ประกอบ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความเห็นในมุมมองที่แตกต่างกันว่า

“...นั่นเป็นความสมบูรณ์ในการสรรค์สร้างของอัลลอฮ์ คืออัลลอฮ์สร้างเพื่อมาแล้ว ถ้าอัลลอฮ์บอกให้ผู้ชายมีภรรยาแค่คนเดียว อย่างนั้นจะไม่เรียกว่าสมบูรณ์ คำสอนของศาสนาอิสลามมีความสมบูรณ์เพราะเพื่อไว้สำหรับแก้ปัญหาสังคมทุกยุคทุกสมัยไว้แล้ว” (คุณเมาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“ถ้าทุกคนคิดแต่จะมีสี่ โดยไม่ได้คำนึงว่าสภาพครอบครัวเป็นยังไง ตัวเองมีความรู้ศาสนามากแค่ไหน อยู่ในหลักการมากแค่ไหน ถ้าเอามาแล้วสามารถบริหารได้ไหม ค่าครองชีพที่ต้องจ่ายพอไหม ต้องพิจารณาหลายเรื่องเลย ผมว่าถ้าไม่คิดให้ถี่ถ้วน เรื่องนี้ไปไม่รอด” (คุณซุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“เป็นโอกาสของการเผยแพร่ครอบครัวแบบอิสลามให้แก่คนต่างศาสนิกได้เห็นว่าอิสลามมีความเป็นครอบครัวอย่างมีศักดิ์ศรี อิสลามต่อต้านการผิดลูกผิดเมีย อิสลามต่อต้านการมีชู้ อิสลามยกย่องตำแหน่งของคู่ครองว่าภรรยาทุกคนมีตำแหน่งเท่ากัน ตำแหน่งของคนหนึ่งที่หนึ่งกับคนที่สาม หรือสี่ ไม่แตกต่างกันในมิติของครอบครัว ความต่างอยู่ที่การตักวาต่อพระเจ้า และอิสลามพูดถึงเรื่องความเป็นบ่าวที่ทำหน้าที่ความเป็นแม่ต่อลูก และการที่ผู้หญิงจะได้เข้าสวรรค์เพราะการเชื่อฟังสามีที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นแนวคิดของอิสลามที่ค่อนข้างเข้าใจยาก ผมคิดว่าปรัชญาการมีภรรยาหลายคนนั้นเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ 95 กว่าเปอร์เซ็นต์ยังไม่เข้าใจ” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

บทบัญญัติในแต่ละเรื่องของศาสนาอิสลามย่อมมีเงื่อนไขในการปฏิบัติ และในขณะเดียวกันก็มีซึ่งบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ปฏิบัติอย่างบกพร่องไม่ครบเงื่อนไขที่กำหนด เช่นเดียวกัน มุสลิมจึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างลึกซึ้งก่อนจะไปสู่การปฏิบัติ

“การจะให้สังคมเข้าใจเรื่องนี้ ต้องกลับมาดูว่าสังคมมุสลิมบ้านเราเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้หรือเปล่า ถ้าเป็นสังคมที่ทุกคนใฝ่แสวงหาความรู้ก็พอรับได้ แต่ก็ต้องดูปัจจัยอื่นประกอบด้วยนะ ไม่ใช่มีความรู้อย่างเดียวจะมีได้ ต้องมีเศรษฐกิจดี มีความสามารถด้วย” (คุณเมาะซาลี, 25 มกราคม 2556)

“เรื่องนี้อยู่ที่ตัวบุคคล ไม่เสมอไป ไม่ใช่ทุกคนที่จะมีมากกว่าหนึ่งได้ จะให้เพื่อนมาเป็นแบบเราก็คงไม่ได้ อยู่ที่ว่าเรามีคุณธรรมมากพอที่จะไปบริหารจุดนั้นได้หรือเปล่า

เรามีจุดยืนเกี่ยวกับเรื่องศาสนาในเรื่องนั้นมากน้อยแค่ไหน ต้องรู้ระดับความสามารถตัวเองว่าจะไปบริหารคนเหล่านั้นได้หรือไม่” (คุณชุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“ต้องดูเป็นคนๆ ไป ขึ้นอยู่กับผู้ชายเป็นหลัก หากผู้ชายเขาไม่มั่นใจก็อย่าเลย สิ่งสำคัญที่สุดภรรยาทุกคนต้องเข้าใจ โดยเฉพาะภรรยาคนแรก ถ้าสามีทำให้ภรรยาคนแรกเข้าใจไม่ได้ ก็อย่าเอา คุณต้องคุยกันก่อน คุณต้องตรึบียะสุภรรยาของคุณให้เข้าใจก่อน ถ้าประเภทที่แต่งกันก่อนแล้วค่อยคุยกันทีหลัง แบบนี้ไม่มีทางสงบ” (คุณฟาอิชะฮุ, 11 ธันวาคม 2555)

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าก่อนที่จะส่งเสริมให้ผู้ชายยุคนี้มีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ควรให้มีกระบวนการบางอย่างเพื่อตรวจสอบความพร้อม เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในระดับหนึ่งว่าผู้นำครอบครัวมีความสามารถในการบริหารจัดการได้ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ มาในสังคม ดังนี้

“การจะส่งเสริมเรื่องนี้ต้องมีกระบวนการ และก็มีรายละเอียดมากมาย ต้องสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่าย ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต้องมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าแต่งกันแบบไม่มีความรู้ก็จะยิ่งสร้างปัญหา หญิงที่ถูกทอดทิ้งในสังคมปัจจุบันมีเยอะ และที่น่าเสียดายกว่านั้นส่วนใหญ่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี แล้วอย่างนี้จะตอบโจทย์ยังไง” (คุณเกาะชาลี, 25 มกราคม 2556)

“ถ้าผู้ชายมั่นใจว่าสามารถรับผิดชอบและจัดการความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาได้ ก็มีได้ เพราะหนึ่งเป็นการตอบรับบทบัญญัติของอัลลอฮ์ และสองเราได้ช่วยเหลือผู้หญิงที่เขายังเป็นโสดหรือเป็นหม้ายที่เขาลำบาก ไม่มีคนดูแล ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอที่ควรได้รับการปกป้องช่วยเหลือ ...ผู้ชายบางคนก็ไม่ส่งเสริมเพราะขนาดมีภรรยาคนเดียวเขาก็ไม่สามารถบริหารได้ดี แต่ก็วัลลอฮูอะอูลัมนะ เรื่องนี้ไม่มีสูตรตายตัว ผู้ชายบางคนล้มเหลวกับคนที่หนึ่งแต่มาประสบความสำเร็จในเรื่องอิสลามกับภรรยาคนที่สอง” (คุณอะติกะฮุ, 28 ธันวาคม 2555)

ในทางกลับกัน จากประสบการณ์การมีชีวิตครอบครัวที่มีได้หวานชื่นเช่นในนิยาย ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีความเห็นว่าไม่ควรส่งเสริมให้ผู้ชายในยุคปัจจุบันมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ดังที่กล่าวว่า

“ผมพูดตบตไปตั้งแต่แรกว่าไม่สนับสนุน เป็นเพราะมาจากประสบการณ์ตรงของตัวเองถึงพูดได้ แต่บางคนที่เขาสนับสนุนเขาก็อาจจะมองในแง่สังคม ในเรื่องการช่วยเหลือขยายบางปัญหาผู้หญิงในสังคม” (คุณเขมาชาติ, 25 มกราคม 2556)

“...ไม่ส่งเสริม อยู่ที่ความพร้อมของแต่ละคนมากกว่า เจ้าตัวควรประเมินตัวเองให้ดีกว่า เราสมควรมีไหม ผมไม่ส่งเสริม แต่ถ้ามีพรรคพวกมาบอกว่าจะเอา ผมก็จะตอบว่า “ถ้านายคิดว่าพร้อม ก็เอาสิ” แต่ก็ก็จะบอกไปด้วยว่าพอแต่งแล้วปัญหามันมีนะ เป็นรื้อๆ หมิ่นๆ ปัญหาเลยนะ ถ้าคิดว่าไหวก็เอา แต่ผมจะไม่แนะนำไปเพื่อนเอาแต่ขาดเลย” (คุณชุลกิติ, 5 ธันวาคม 2555)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในสถานะการเป็นภรรยาคนที่สองและสามมีความเห็นว่าควรส่งเสริมให้ผู้ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งเพื่อรับผิดชอบและช่วยเหลือผู้หญิงในสังคมที่ไม่ได้รับการแต่งงาน ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...จากสถานการณ์ปัจจุบันคิดว่าจำเป็น เพราะผู้หญิงควรได้รับการปกป้อง และมุสลิมเราก็ต้องเร่งสร้างประชาชาติที่มีคุณภาพ ยิ่งถ้าคนที่เป็นคนที่สองเป็นคนมีการศึกษามันก็ไม่ใช่อุปสรรค เพราะเขาคิดเป็น เขารู้จักการวางตัวอยู่แล้ว และเขาก็สามารถช่วยตัวเองได้” (คุณฟาติหะฮะ, 1 มกราคม 2556)

“เท่าที่ดูจากหลายๆ ปัจจัยทั้งในเรื่องศักยภาพของผู้ชาย และก็จำนวนของเพศหญิงที่มากกว่าเพศชายหลายเท่า ผู้ชายที่น้อยอยู่แล้วก็แปลงเพศไปอีก คิดยากก็เยอะ จนทำให้ผู้ชายที่ดีมีศาสนา มีคุณธรรมเหลืออยู่น้อยมาก แต่ผู้หญิงดีๆ ที่อยู่ในกรอบคำสอนศาสนากลับมีอยู่เยอะ ถ้าดูจำนวนแล้วก็ไม่สมดุลกัน ด้วยเหตุผลทั้งหมด ก็คิดว่าเห็นด้วยนะถ้าผู้ชายที่มีศักยภาพและมีความพร้อมจะมีภรรยาหลายคน แต่เขาต้องให้ความยุติธรรมได้จริงนะ ที่สำคัญต้องมีศาสนานะ ถ้าคุณคิดว่าทำได้ก็ทำไป” (คุณกัทสมา, 25 มกราคม 2556)

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของสังคมปัจจุบันแล้ว การแต่งงานที่มีวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง ชัดเจน และมีบริหารจัดการที่ดี ซึ่งอาจเป็นการให้ความช่วยเหลือกรณีที่เป็นหญิงหม้ายหรือแม้กระทั่งผู้หญิงโสดที่ขาดคนดูแล ก็ถือเป็นการช่วยแก้ปัญหาในระดับสังคมได้ส่วนหนึ่ง ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“ผมคิดว่าผมได้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาของสังคมแล้ว ผู้หญิงที่ต้องการผู้นำที่มีความรู้ศาสนาเขาก็ได้มาร่วมทางกับเราแล้ว ผมได้ทำให้คนที่มีความต่างได้มาใช้ชีวิตร่วมกัน ภรรยาของผมมีความต่างกันทั้งนิสัยใจคอและพื้นฐานครอบครัว แต่เขายอมรับฐานะของความเป็นบ่าวของพระเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เขาอยู่ด้วยกันได้ แต่ก็อาจจะยังไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร ก็เป็นเรื่องของอนาคตที่ต้องพยายามกันต่อไป” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“ถ้ามองปัญหาภาพใหญ่ของสังคม เรื่องนี้มันช่วยเหลือผู้หญิงในสังคมได้ แต่ผู้หญิงที่เอามาก็ควรดูให้รอบคอบนะว่าจะไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว ต้องเป็นคนที่เข้าใจศาสนา ไม่ใช่เอามาแบบสุ่มสี่สุ่มห้า อย่างนี้ไฟไหม้บ้านแน่ แทนที่จะช่วยแก้ปัญหา กลับยิ่งสร้างปัญหามากกว่าเดิม” (คุณอะติกะฮุ, 28 ธันวาคม 2555)

“การแต่งงานในอิสลามไม่ได้มองเรื่องความสุขของชายหญิงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการตอบความต้องการของมนุษย์อีกหลายด้าน การอยากให้มีแค่เราคนเดียว ก็เหมือนการเห็นแก่ตัวเอง ไม่ได้เอาความลำบากของคนอื่นมาสนใจด้วยเลย ผู้หญิงยุคนี้แค่จำนวนก็มากกว่าผู้ชายหลายเท่าแล้ว แล้วยังปัญหาสังคมเรื่องอื่นอีกที่ทำให้ผู้หญิงที่ขาดคนดูแลมีเยอะ ผมว่าในอนาคตไม่เกินสิบปี แถวบ้านเราต้องมีบ้านพักคนชราเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน คนแก่ชราที่ใช้ชีวิตอยู่คนเดียวไม่มีลูกหลานคอยดูแล ต่อไปจะมีเยอะกว่านี้ ถ้าคนที่มีความสามารถไม่ยื่นมือมาช่วยแก้ปัญหาในอนาคตเรื่องนี้ก็จะกลายเป็นปัญหาของสังคมมุสลิมเราด้วย” (อับดุลลฮุ, 1 กุมภาพันธ์ 2556)

เหตุผลของการตัดสินใจมีภรรยาหลายคนของผู้นำครอบครัวที่ให้สัมภาษณ์ พบว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

1) เพื่อสะท้อนให้สังคมได้เห็นถึงความมีอยู่จริงของครอบครัวที่มีภรรยาหลายคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข ดังที่กล่าวว่า

“สำหรับผม เหตุผลหลักน่าจะเป็นเรื่องการสะท้อนชีวิตของความเป็นมุสลิมที่ชี้ให้เห็นว่าอิสลามมีทางออกให้แก่ชีวิตมนุษย์หลายรูปแบบ และหนึ่งในนั้นก็คือ เมื่อจำนวนของผู้หญิงมีมากกว่าผู้ชาย อิสลามก็เปิดทางออกให้ผู้ชายมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน โดยทั้งนี้ก็มีเงื่อนไขประกอบกันหลายเรื่องในการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน เช่น ความพร้อมของผู้ชาย ในที่นี้ก็คือ ความพร้อมในด้านปัญญา ชีตความสามารถในเชิงความ

เข้าใจ และความสามารถในการจัดการกับภรรยาได้อย่างไม่ขัดขืน และไม่ทำให้ภรรยา
เกิดความรู้สึกอึดอัดใจในการใช้ชีวิตครอบครัว” (คุณริฎวาน, 23 ธันวาคม 2555)

“...ที่ผมเนี่ยตั้งแต่ต้นคือ ต้องการสร้างแบบอย่างครอบครัวอิสลามให้กับคนอื่นๆ แต่
ไม่ได้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้เท่าไร ตั้งใจว่าจะเป็นตัวอย่างให้คนอื่น
แต่มันไม่ได้เท่าไร สิ่งที่ไม่คิดมันก็เกิดขึ้นมาได้ เมื่อเราเดินทางไปแล้วก็ ยิ่งไงๆ ก็อย่า
ให้เกิดการหย่าร้าง” (คุณอับดุลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

2) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงมุสลิม ซึ่งอาจเป็นการให้ความช่วยเหลือในด้าน
ศาสนาโดยผ่านการอบรมให้ความรู้ศาสนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านจิตวิญญาณ หรือให้ความ
ช่วยเหลือในด้านปัจจัยยังชีพ เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวว่า

“อย่างทีคิดจะเอาคนที่สองก็เพราะว่า เราก็สังเกตอยู่ตลอดว่าเขาขายข้าวทั้งวันทั้งคืน
ไม่ได้ละหมาดเลย ซูฮูรผ่านไปก็ยังไม่ยอมอยู่ อัคริผ่านไป พอช่วงมัฆริบก็คนกำลังเยอะ
เลย ยิ่งปลีกตัวไปไม่ได้ อีซาอูผ่านไปก็ไม่ละหมาด พอเขาเก็บของเก็บร้านเสร็จ
กลับไปก็เที่ยงคืน เหนื่อย หลับยาวจนซูฮูรก็ไม่ตื่น แสดงว่า 24 ชั่วโมงนี้ไม่ได้ละหมาด
เลย คนไม่ละหมาดนี้โทษร้ายแรงมากเลยนะ ผมคิดตรงนี้อันดับแรก ก็เลยอยากจะช่วย
เปลี่ยนแปลงสิ่งที่เขาปฏิบัติอยู่ให้มันถูกต้อง” (คุณซุลกิฟลี, 5 ธันวาคม 2555)

“มีหลายเหตุผลรวมๆกันนะครับ คือ อย่างบอกไปว่าแรกๆ คิดว่าภรรยาคนแรกคงให้
ลูกไม่ได้แล้ว บวกกับว่าช่วงนั้นอัลลอฮูให้รัชกีเยอะหน่อย เลยคิดว่าตนเองน่าจะช่วย
แบ่งเบาภาระของหญิงหม้ายที่ไม่มีคนดูแลได้ ตอนนั้นเขายัง ไม่ได้มีเป็นร้านอย่างนี้ แต่
ว่าแค่ขายข้าวแกงตามตลาดทุกวัน ไปตั้งแต่เช้ามีดกลับมาที่ค่า เราเห็นบ่อยๆ เข้า ก็
สงสารเลยกลับมา นั่งคิดอยู่นานเหมือนกันกว่าจะกล้าตัดสินใจ” (อับดุลลอฮู, 1
กุมภาพันธ์ 2556)

“ที่แต่งกับคนที่สอง หลักๆ เป็นเพราะพ่อแม่ผม เพราะคนแรกนี้อายุมากแล้ว และก็ไม่มี
บุตรด้วยกัน พ่อแม่ก็เลยอยากหาคนที่สองให้ ส่วนคนแรกของผมก็มีเหตุผลเฉพาะ
เหมือนกัน คือ คนแรกสามีเขาเสียชีวิตไปก็ไปเป็นพุทธหมดแล้วรวมทั้งลูกๆ ด้วย
เพราะว่าสังคมแถวนั้นแย่ คนที่มาพูดให้ผมช่วยคือประธานกรรมการอิสลามประจำ

จังหวัด เพราะเขาเป็นห่วง ดูจากความเป็นอยู่แล้วน่าสงสารมาก เขาแนะนำให้ผมแต่ง
เพื่อรักษาศาสนาของเขาและลูกๆ ไว้” (คุณเกาะชาติ, 25 มกราคม 2556)

สภาพความเสื่อมโทรมของสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้ชายมีความเสี่ยงในการกระทำ
บาปใหญ่มากยิ่งขึ้น มิใช่เพียงในสังคมเสรีที่มีแหล่งอบายมุขอยู่เกลื่อน แต่ในพื้นที่ซึ่งมีประชากรส่วน
ใหญ่เป็นมุสลิมก็ประสบกับปัญหานี้เช่นเดียวกัน ดังกล่าวเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่แสดงถึงความหายนะ
ของบทบัญญัติศาสนาอิสลามที่น่าเสนอหนทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับธรรมชาติความ
ต้องการทางเพศของมนุษย์อย่างที่สุด ดังที่คุณอับดุลรอเซาะได้สะท้อนให้เห็นภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน
ว่า

“สังคมปัจจุบันมันแย่ เราารู้ใหม่ว่าผู้หญิงที่ทำชีนาแต่ละวันมีเยอะแยะเท่าไร หน้าตาก็
ดี เรียนก็อยู่ปี่สุดท้าย ถ้าเรียนจบไปทำงานหรือเป็นครูสอนที่ไหนก็ได้ ท่ามกลางความ
อ่อนแอของคน ผู้ชายที่คิดชั่วมีเยอะ ก็อาศัยโอกาสตรงนั้นแหละ ที่ทำชั่วอีกลักษณะ
หนึ่งก็คือ ขาดตัว ที่ผมพูดนี้คือเจอมากับตัวเองนะครับ เราคิดว่าสภาพเราที่อยู่อย่างนี้ไม่
น่าจะเจอของอย่างนั้น ครั้งหนึ่งผมไปกับแขกผู้ใหญ่ ไปทานข้าว ก็มีผู้หญิงมากันสี่คน
มานั่งข้างๆ ในสี่คนนี้เป็นมุสลิมะฮ์สามคน พอมานั่งข้างผมแล้วก็ทักทาย “อัสลา
มูอะลัยกุม?” ผมนี่อุทานในใจเลย ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮุ...”

ผมก็ถามว่าเต๊ะอยู่ที่ไหน ก็ตอบว่าอยู่ที่นี้ เลยขอคุบัตร์นักศึกษาหน่อย ผมก็ถามต่อว่า
เคยเจอผมมาก่อนหรือเปล่า เขาก็บอกว่า ไม่ ผมก็นั่งถามนั่น ถามนี่ไป อย่าให้เขาารู้สึก
ไม่สบายใจ นั่งคุยกินข้าวเสร็จคนอื่นๆ เขาก็ขึ้น โรงแรม ผมไม่ขึ้น ผมขอคุยกับน้องเขา
ผมบอกเขาว่า “เต๊ะ ทีหลังอย่าทำอย่างนี้นะ มันไม่ดี...”

ผมคุยจนกระทั่งเขาร้องไห้ เขาสารภาพว่าเขาต้องยอมเอาตัวมาแลก เพราะเขา
ต้องการหาเงิน ไว้ซื้อกระเป๋า ซื้อโทรศัพท์ ซื้อเสื้อผ้าสวยๆ ใส่ นี่ผมเจอมาเอง ผมเคย
เล่าให้หลายคนฟัง เพื่อจะบอกให้รู้ว่ามีผู้หญิงเข้ามาเสนอตัวอย่างนี้อยู่ในสังคมเยอะ
ไม่เว้นแม้กระทั่งสังคมมุสลิม แล้วผู้ชายที่มีภรรยาอยู่หนึ่งคนไปถือสิทธิ์อยู่ตรงนั้น นี่
คือการแก้ปัญหานะ บางทีผู้หญิงเขาไม่ต้องการความสมบูรณ์หรอก แต่ต้องการมีในสิ่ง
นั้น หากคนในสังคมยังต่อต้านเรื่องการมีภรรยาหลายคน ชินาก็จะเกิดมากขึ้น ปัญหา
จะเกิดขึ้นเนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายจะไปแอบทำชีนา แปลกที่พอเรื่องอย่างนี้สังคม

กลับไม่เอามาพูดเท่าไร” เรื่องที่เป็นเรื่องถูกต้องกลับเอามาพูดให้เป็นปัญหา แต่เรื่อง
การทำซินากลับไม่มองว่าเป็นปัญหา” (คุณอับดุลรอเซะ, 15 มกราคม 2556)

โดยสรุป กล่าวได้ว่าปัญหาที่ประสบในครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนมีสาเหตุ
มาจากความไม่พร้อมของหลายปัจจัย และมีเงื่อนไขเชิงบริบทซึ่งมาจากการที่คนในสังคมไม่ให้การ
ยอมรับการมีอยู่ของครอบครัวลักษณะนี้เท่าที่ควรจึงยิ่งสร้างความกดดัน และส่งผลเชื่อมโยงให้การ
บริหารจัดการครอบครัวขาดความราบรื่น

Prince of Songkla University
Pattani Campus